

En styrket beredskap i reindriften

Rapport fra arbeidsgruppe

Rapport nr. 43/2022

15.10.2022

Rapport: En styrket beredskap i reindriften

Avdeling: Reindriften

Dato: 15.10.2022

Ansvarlig: Per Thomas Oskal
Berit Kristine Utsi
Tom Lifjell
Silje Trollstøl (arbeidsgruppeleder)
Jan Gunnar Brattli
Simen Olafsen
Ing-Lill Pavall

Rapport-nr.: 43/2022

Forsidebilde: Landbruksdirektoratet

Innhold

Innhold	2
Sammendrag	4
1 Innledning	8
1.1 Arbeidsgruppens mandat og sammensetning	8
1.2 Arbeidsgruppens arbeid	8
1.3 Arbeidsgruppens vurderinger	9
2 Utviklingen av dagens system for beredskap i reindriften	11
2.1 Innledning	11
2.2 Beredskap i perioden 1997 til 2017	11
2.3 Etablering av dagens system for beredskap	12
2.4 Beitekrisen 2020 og justeringer i systemet for beredskap	13
3 Oversikt over beitekrisen i 2022	16
3.1 Innledning	16
3.2 Utvikling og omfang av beitekrisen	16
4 Avtalepartenes håndtering av beitekrisen	23
5 Beredskapsutvalgene	25
5.1 Innledning	25
5.2 Arbeidet i beredskapsutvalget	25
5.2.1 Oppgaver	25
5.2.2 Varsel om vanskelige beiteforhold	26
5.2.3 Befaringer	26
5.2.4 Vedtak om beitekrise	27
5.2.5 Tidspunkt for beitekrise	28
5.3 Forslag til endringer i mandatet for beredskapsutvalgene	29
6 Reindriftsnæringens beredskap	31
6.1 Innledning	31
6.2 Reinbeitedistriktene	31
6.2.1 Beredskapsplan	31
6.2.2 Beredskapsfond	32
6.3 Helse, miljø og sikkerhet i reindriften	33
6.3.1 Innledning	33
6.3.2 HMS i en beitekrise	34
6.3.3 Videre arbeid med HMS	36
7 Samhandling og kommunikasjon	37
7.1 Innledning	37
7.2 Ansvar og roller	37
7.3 Samhandling	38
8 Tiltak i en beitekrise	38
8.1 Innledning	38
8.2 Fôring	38
8.2.1 Innledning	38
8.2.2 Tilgang på reinfôr	39
8.2.3 Innkjøp av fôr og merverdiavgift	41
8.2.4 Kunnskap om fôring	41
8.2.5 Transport av fôr	42
8.2.6 Sanking av reinlav	44
8.3 Tilskudd til håndtering av beitekrise	44

8.3.1	Reindriftens utviklingsfond - kriseberedskapsfondet	44
8.3.2	Ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap	45
8.3.3	Rapportering	47
8.3.4	Forholdet til andre tilskuddsordninger	48
8.3.5	Tilskudd fra andre aktører	49
8.4	Andre tiltak	50
9	Arbeidsgruppens anbefalinger.....	52
10	Kilder.....	54
	Vedlegg 1 – Mandat for beredskapsutvalget	56
	Vedlegg 2 – Mal for distriktenes beredskapsplan	58
	Vedlegg 3 – Skjema for innmelding av vanskelige beiteforhold	61
	Vedlegg 4 – Mal for vedtak om beitekrise.....	62
	Vedlegg 5 – Mal for vedtak om opphør av beitekrise.....	62
	Vedlegg 6 – Mal for årsmelding.....	63
	Vedlegg 7 – Eksempel på metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet ved befaring..	64
	Vedlegg 8 – Arbeidsgruppens spørsmål til beredskapsutvalgene	66

Sammendrag

I Reindrifftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om å etablere en arbeidsgruppe for å gjennomgå beredskapen i reindrifften. Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund, Statsforvalteren i Troms og Finnmark, Statsforvalteren i Nordland, Statsforvalteren i Trøndelag og Landbruks- og matdepartementet. Landbruks- og matdepartementet har ledet arbeidet. Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementet har vært sekretariat.

I denne rapporten gir arbeidsgruppen sin vurdering av hvordan systemet for beredskap fungerer. Arbeidsgruppen legger til grunn at systemet for beredskap i reindrifften fungerer godt, og ser ikke behov for store endringer. Arbeidsgruppen ser imidlertid behov for noen justeringer som kan gi et enklere system for beredskap, effektivisering av arbeidet med beredskap og bidra til større grad av lik praksis mellom reinbeiteområdene.

Arbeidsgruppen har fått innspill fra representanter fra alle beredskapsutvalgene i reindrifften, Landbruksdirektoratet, Nannet, Mattilsynet, HMS-rådgiverne i Norsk Landbruksrådgivning. Arbeidsgruppen har også innhentet informasjon fra fôrleverandørene Felleskjøpet og Fiskå mølle, og kommunelegen i Kautokeino kommune.

Kapittel 2 er en gjennomgang av hovedlinjene i utviklingen av systemet for beredskap fra 1997 til 2022. Det gjøres også kort rede for hvordan anbefalingene fra arbeidsgruppen i 2017 og anbefalingene fra arbeidsgruppen i 2020 er fulgt opp.

I kapittel 3 gis en oversikt over utviklingen og omfanget av beitekrisen i 2022, og kapittel 4 beskriver hvordan avtalepartene i reindrifften – Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Landbruks- og matdepartementet - håndterte beitekrisen.

I kapittel 5 gjør arbeidsgruppen rede for beredskapsutvalgenes arbeidsmetode, roller og oppgaver, og kommer med forslag til enkelte endringer. Arbeidsgruppen anbefaler blant annet noen justeringer i mandatet til beredskapsutvalgene, og det foreslås maler for vedtak om beitekrise og opphør av beitekrise. Arbeidsgruppen kommer også med en anbefaling om hvordan beredskapsutvalget skal fastsette tidspunktet for en beitekrise.

I kapittel 6 gjør arbeidsgruppen rede for hvordan beredskapen i reindriffts næringen er organisert, og kommer med noen anbefalinger. Arbeidsgruppen anbefaler blant annet at alle reinbeitedistrikter og reinlag utarbeider en egen beredskapsplan, i tillegg til at beredskapsarbeidet skal omtales i distriktets årsmelding. Arbeidsgruppen anbefaler også at distriktsstyret gis mulighet til å beslutte at eget beredskapsfond skal åpnes fra det tidspunktet distriktsstyret sender melding til beredskapsutvalget om vanskelige beiteforhold. I dette kapitlet vurderer også arbeidsgruppen helse, miljø og sikkerhet i reindrifften, og det gjøres blant annet rede for hvilke helsemessige konsekvenser reieiere opplever under en beitekrise. Arbeidsgruppen kommer også med noen anbefalinger angående det videre arbeidet med HMS.

I kapittel 7 gjør arbeidsgruppen rede for hvordan samhandling og kommunikasjon har fungert gjennom beitekrisen i 2022. Arbeidsgruppen gjør også rede for hvordan rollefordelingen mellom offentlige myndigheter er, og hvordan samhandling og kommunikasjon mellom offentlige myndigheter og reindriftsnæringen bør være.

I kapittel 8 gjør arbeidsgruppen rede for hvilke tiltak som har blitt gjennomført for å håndtere beitekrisen. Kapittel 8.2 omhandler fôring, herunder blant annet tilgang på og innkjøp av fôr, kunnskap om fôring og transport av fôr. Kapittel 8.3 omhandler tilskuddsordninger, hvor arbeidsgruppen også gir sine vurderinger og kommer med noen anbefalinger om endringer. Arbeidsgruppen anbefaler blant annet at tilskuddsperioden for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap økes fra 15 til 30 dager. Kapittel 8.4 omhandler andre aktuelle tiltak som kan gjennomføres, og hvilke som har blitt gjennomført i forbindelse med beitekrisen i 2022.

Kapittel 9 gir en oversikt over alle arbeidsgruppens anbefalinger.

En gjennomgang av utviklingen i produksjon og lønnsomhet etter beitekriser i reindriften vil bli levert som vedlegg 9 til denne rapporten innen 1. desember 2022.

Čoahkkáigeassu

Boazodoallošiehtadusas 2022/2023 šihte šiehtadallit ásahit bargojoavkku mii galgai geahčadit boazoealáhusa gearggusvuoda. Bargojoavkkus ledje áirasat Norgga boazosápmelaččaid riikkasearvvis, Stádahálddašeaddjis Tromssas ja Finnmárkkus, Stádahálddašeaddjis Nordlánddas, Stádahálddašeaddjis Trøndelágas ja Eanandoallo- ja biebmodepartemeanttas. Lea Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta mii lea jodihan dan barggu. Eanadoalldirektoráhtta ja Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta leat leamaš čállingoddi.

Bargojoavku árvoštallá dán raporttas movt gearggusvuoda vuogádat doaibmá. Bargojoavku oaivvilda ahte gearggusvuolta boazoealáhusas doaibmá bures, eai ge oainne dárbbu stuorit rievdademiide. Bargojoavku oaidná dárbbu smávit rievdademiide, ovdamearkka dihte mii álkidahtáše gearggusvuoda vuogádaga, movt beavttálmahtáše gearggusvuoda doaimma ja nu ahte šattaše eambo ovttalágan práksisat boazoguohtonguovlluin.

Bargojoavku lea ožžon cealkámušaid buot boazoealáhusa gearggusvuodalávdegottiin, Eanandoalldirektoráhtas, Nannemis, Biebmobearráigeahčus ja Norgga eanandoalloráđđeaddi Dearvvašvuoda, biras ja sihkarvuoda (DBS) –ráđđeaddiin. Bargojoavku lea maid viežžan dieđuid fuođđarlágideddjiin Felleskjøp ja Fiskå mølle fitnodagain, ja suohkandoaktáris Guovdageainnu suohkanis.

Kapihttal 2 geahčadit válđočuoggáid das movt gearggusvuoda vuogádat lea ovdánan 1997 rájes gitta 2022 rádjái. Das boahtá maid oanehaččat ovdán movt bargojoavkku ávžžuhusat 2017 ja 2020 leat čuovvuluvvon.

Kapihttal 3 čájeha obbalaš gova das movt 2022 guohtonroassu ovdánii ja man viiddis dat lei, ja kapihttal 4 čilge movt boazoealáhusa šiehtadallit – Norgga boazosápmelaččaid riikkasearvi ja Eanandoallo- ja biebmodepartemeantta – giedáhalle guohtunroasu.

Kapihttal 5 čielggada bargojoavku gearggusvuodalávdegotti bargovuogi, rolla ja doaimmaid, ja sii árvalit maid muhtin rievdadusaid. Bargojoavku ávžžuha earret eará rievdadit gearggusvuodalávdegotti mandáhta, ja árvaluvvo maid ráhkadit sierra mála movt dahkat mearrádusaid go šaddá guohtunroassu ja go dat nohká.

Bargojoavku ávžžuha maid movt gearggusvuodalávdegoddi galgá mearridit goas guohtunroassu álggii.

Kapihttal 6 čielggada bargojoavku movt boazoealáhusa gearggusvuolta lea organiserejuvvon, ja buktet dasa muhtin ávžžuhusaid. Bargojoavku ávžžuha earret eará ahte buot orohagat ja boazosearvvit ráhkadit sierra gearggusvuodaplána, lassin dasa ahte gearggusvuodabarggu birra galgá muitaluvvot orohaga jahkediedáhusas. Bargojoavku ávžžuha maid ahte orohatstivrii addo vejolašvuolta mearridit ahte go šaddá heajos guohtundilálašvuolta, de galgá orohaga iežas gearggusvuodafoanda rahppot dakkavide go orohatstivra sádde dieđu gearggusvuodalávdegoddái. Dán kapihttalis árvoštallá bargojoavku maid dearvvašvuoda, birrasa ja sihkarvuoda boazoealáhusas, ja das čielggaduvvo earret eará makkár dearvvašvuoda váikkuhusaid boazoeaiggádat vásihit go lea guohtunroassu. Bargojoavku buktá maid muhtin ávžžuhusaid movt viidáseappot bargat DBS.

Kapihttal 7 čilge bargojoavku movt ovttasdoaiman ja gulahallan lea doaiman go lei guohtunroassu 2022. Bargjoavkkus čielggadit movt rollajuohkáseapmi lea almmolaš eiseválddiid gaskkas, ja movt ovttasdoaiman ja gulahallan gaskal almmolaš eiseválddiid ja boazoealáhusa berre leat.

Kapihttal 8 čielggadit bargjoavkkus makkár doaimabijut leat dahkon gieđahallat guohtunroasu. Kapihttal 8.2 lea biebama birra, earret eará man álki/váttis lea oazžut fuođđariid, fuođđariid oastima birra, biebama máhtu birra ja fuođđariid fievrredeami birra. Kapihttal 8.3 lea doarjjaortnegiid birra, mas bargjoavku ovdanbuktá iežaset árvoštallamiid ja ávžžuhusaid rievdadusaide. Bargjoavku ávžžuha earret eará ahte doarjjaáigodat earenoamáš doarjagii guhkiduvvo 15 beaivvis 30 beaivái. Kapihttal 8.4 lea áigeguovdilis doaimabijuid birra mat sáhttet čađahuvvot, ja makkárat leat čađahuvvon 2022 guohtunroasu.

Kapihttal 9 čájeha obbalaš gova buot bargjoavkku ávžžuhusain.

Leat maid geahčadan movt buvttadeapmi ja gánnáhahttivuohta lea ovdánan maŋŋil boazoealáhusa guohtunroasuid, ja dat biddjo dán raportta mielddusin ovdal juovlamánu 1.beaivvi 2022.

1 Innledning

1.1 Arbeidsgruppens mandat og sammensetning

I Reindriftsavtalen 2022/2023 ble avtalepartene enige om at det skulle etableres en arbeidsgruppe for å gjennomgå beredskapen i reindriften. Arbeidsgruppen har hatt følgende mandat:

- a) Utarbeide mal for distriktenes beredskapsplaner på grunnlag av NIBIOs utkast til mal.
- b) Vurdering av hvordan beredskapsutvalgene har fungert gjennom den siste beitekrisen.
- c) Vurdering av behovet for justering av beredskapsutvalgets mandat.
- d) Tiltak for å effektivisere beredskapsutvalgenes arbeid, herunder gjennomføring av befaringer og møter og en vurdering av behovet for å utarbeide maler for gradering av en beitekrise og for befaringsrapporteringer.
- e) Vurdering av hvordan utbetaling av tilskudd til reinbeitedistriktene egne beredskapsfond har fungert.
- f) Vurdering av hvordan gjeldende regelverk og systemer for kriseberedskap for øvrig har fungert og behov for eventuelle justeringer.

Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å levere en rapport innen 1. oktober 2022. Fristen ble senere utsatt til 15. oktober. I tillegg ble det åpnet for at arbeidsgruppen i tillegg kunne levere en vurdering av konsekvenser for produksjon og lønnsomhet innen 1. desember.

Arbeidsgruppen har bestått av:

Norske Reindriftsamers Landsforbund:

Per Thomas Oskal

Berit Kristine Utsi

Tom Lifjell

Statsforvalteren i Trøndelag: Simen Olafsen

Statsforvalteren i Nordland: Ing-Lill Pavall

Statsforvalteren i Troms og Finnmark: Jan Gunnar Brattli

Landbruks- og matdepartementet: Silje Trollstøl (har ledet arbeidsgruppen)

Landbruksdirektoratet ved Majjen Eira og Landbruks- og matdepartementet ved Mathias Hole har vært sekretariat for arbeidet.

1.2 Arbeidsgruppens arbeid

Arbeidsgruppen har hatt fem møter. Møtene har vært gjennomført både fysisk og på digital plattform. Arbeidsgruppen hadde sitt første møte 2. mai 2022 på Teams. Andre møte ble avholdt som hybridmøte, i Oslo og på Teams 20.- 21. juni. Tredje møtet ble avholdt i Oslo 30.- 31. august. Fjerde møte ble avholdt i Tromsø 26. september. Det femte møtet ble avholdt 13. oktober på Teams.

Arbeidsgruppen har invitert ulike aktører til å komme med innspill og belyse ulike problemstillinger. Dette har gitt arbeidsgruppen et bedre grunnlag for å gjøre vurderinger av hvordan systemet for beredskap fungerer, og hvilke endringer som eventuelt er nødvendige.

På møtet i Oslo 20. juni var beredskapsutvalgene i alle reinbeiteområdene invitert til å komme med innspill og erfaringer fra arbeidet i beredskapsutvalgene. Arbeidsgruppen hadde i forkant av møtet sendt spørsmål til beredskapsutvalgene som grunnlag for diskusjon i møtet, se vedlegg 8. Representanter for alle beredskapsutvalgene deltok på Teams, og arbeidsgruppen fikk mange gode innspill. I møtet 21. juni presenterte Landbruksdirektoratet og Nannet sine innspill til arbeidet. I møtet 30. august deltok Mattilsynet på Teams, og svarte på arbeidsgruppens spørsmål knyttet til Mattilsynets rolle i beredskap generelt, og i beredskapsutvalget spesielt. 31. august var HMS-rådgiverne i Norsk landbruksrådgivning med for å gi innspill til arbeidet. Til dette møtet innhentet arbeidsgruppen også informasjon fra kommunelegen i Kautokeino kommune. Arbeidsgruppen har videre innhentet informasjon om salg av reinfôr fra Felleskjøpet og Fiskå mølle.

1.3 Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen legger til grunn at systemet for beredskap i reindriften fungerer godt. I 2022 har både næring og forvaltning hatt mer erfaring med å håndtere beitekriser enn i 2020, og var derfor bedre forberedt. I kapittel 3 viser arbeidsgruppen hvilke områder som hadde beitekrise i 2022, og i hvilke tilfeller distriktene hadde beitekrise både i 2020 og i 2022. Tabell 1 viser at det i stor grad var de samme distriktene som hadde beitekrise begge årene.

Arbeidsgruppen ser ikke behov for store endringer i systemet for beredskap i reindriften, men ser behov for klarere veiledning og tydeliggjøring av roller og oppgaver. Arbeidsgruppen har identifisert noen områder der det kan gjøres justeringer. Justeringene som foreslås skal bidra til et enklere system for beredskap for beitekriser, og for håndtering av beitekriser når de oppstår. I tillegg ser arbeidsgruppen behov for justeringer som kan effektivisere arbeidet med beredskap, og bidra til felles praksis.

Arbeidsgruppen ser behov for å tydeliggjøre at arbeidet med beredskap i reindriften har ulike faser. Beredskap er forberedelsene som gjøres for å håndtere en krise. Når en krise oppstår skal den håndteres i henhold til de forberedelsene man har gjort. Forberedelsene er avgjørende for hvordan man vil håndtere en krise. I en krisesituasjon er det avgjørende å kunne handle raskt, og beredskapsplaner for distriktet vil være et viktig verktøy i krisehåndteringen.

Arbeidsgruppen mener det er viktig at ansvaret for beredskap i reindriftsnæringen er klart definert, og at det er reinbeitedistrikter og reinlag som må ha dette ansvaret. Dette blir synliggjort gjennom flere av arbeidsgruppens forslag, blant annet om åpning av distriktets eget beredskapsfond, hvem som kan søke om tilskudd, innmelding av beitekrise, beredskapsplaner og distriktenes årsmeldinger.

Arbeidsgruppen anbefaler at det utarbeides en helhetlig veileder for beredskap i reindriften, som synliggjør roller, ansvar og oppgaver. Arbeidsgruppen har innenfor den tidsrammen som er satt ikke hatt mulighet til å utarbeide et forslag til en slik veileder.

Arbeidsgruppen ønsker å synliggjøre hvilke konsekvenser beitekriser i reindriften får for produksjon og lønnsomhet, og se nærmere på effekten av ulike tiltak som er iverksatt. Arbeidsgruppen ønsket et godt grunnlag for å vurdere dette, og for å se nærmere på likheter og forskjeller mellom de ulike periodene reindriften har hatt beitekriser. For å få et best mulig grunnlag, med blant annet slaktetall fram til slutten av november 2022, har arbeidsgruppen bedt om utsatt frist for å levere en gjennomgang av utviklingen i produksjon og lønnsomhet etter beitekriser i reindriften. Dette vil bli levert som vedlegg 9 til denne rapporten innen 1. desember.

2 Utviklingen av dagens system for beredskap i reindriften

2.1 Innledning

Systemet for beredskap i reindriften slik det er i dag ble etablert på bakgrunn av den omfattende beitekrisen i 2017, men bygger også på systemet for beredskap som ble etablert etter beitekrisen i 1997.

Før 1997 var det ulike systemer for beredskap, og ulike tilskuddsordninger. Disse ordningene har vært utfordrende å forvalte og dermed blitt avvirket etter kort tid.

I dette kapitlet gjennomgår vi hovedlinjene i utviklingen av systemet for beredskap fra 1997 til i dag. Vi går ikke nærmere inn på ordninger som gjaldt før 1997.

2.2 Beredskap i perioden 1997 til 2017

Vinteren 1997 var for reindriften blant de verste i forrige århundre og fikk store konsekvenser, spesielt i Troms og Finnmark. Årsaken til denne beitekrisen var store snømengder og vanskelige beiteforhold på vinterbeitene.

Vinteren 1997 ble det etablert et kriseteam ledet av Reindriftsagronomen, som på det tidspunktet var kontaktleddet mellom reindriftnæringen og reindriftsforvaltningen.¹ Det ble bevilget 1,2 millioner kroner til transport av rein fra vinterbeite til sommerbeite. Kriseteamets arbeid bestod i å reise rundt for å prioritere hvem som skulle få benytte seg av midlene.

Det er estimert at 15 000 til 20 000 rein døde vinteren 1997 og kalvetilgangen ble kraftig redusert.² Som følge av disse virkningene ble det i løpet av våren bevilget om lag 20 millioner kroner for å dekke de økonomiske tapene til reieneierne.³

Etter 1997-vinteren ble det større oppmerksomhet om beredskap i reindriften. Avtalepartene ble enige om å åpne for oppbygging av tapsforebyggende fond i distriktene, for å sette distriktene i stand til å møte framtidige utfordrende beiteforhold.⁴

Det ble videre bestemt at alle reinbeiteområdene skulle ha egne beredskapsutvalg. I hovedsak skulle beredskapsutvalgene overvåke beitesituasjonen i sine områder gjennom befaringer og dialog med reindriftsutøvere, men det ble ikke gitt noe felles mandat. Beredskapsutvalgene besto av representanter fra forvaltningen, næringen og Mattilsynet og utvalget ble ledet av Reindriftsagronomen.

¹ Reindriftsagronomen hadde veiledende og rådgivende funksjoner og var blant annet sekretær for områdestyret for et reinbeiteområde. Det var en reindriftsagronomer i hvert reinbeiteområde (seks reinbeiteområder)

² Ressursregnskap for reindriften for reindriftsåret 1. april 1997 – 31. mars 1998

³ [St.prp. nr. 17 \(1997-1998\)](#) Om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 1997 under Landbruksdepartementet. og [St.prp. nr. 49 \(1997-1998\)](#) Om reindriftsavtalen 1998-99, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt og om endringer i statsbudsjettet for 1998

⁴ [St.prp. nr. 49 \(1997-1998\)](#)

Reinbeitedistriktene kunne sette av midler til beredskap og få innvilget inntil 150 pst. av egen avsetning som tilskudd. Beredskapsmidlene skulle utløses av områdestyret etter søknad fra distriktet/tamreinlaget frem til driftsåret 2008/2009.

Beredskapsutvalgene fungerte også som et rådgivende organ for områdestyrene, som hadde ansvaret for å forvalte og utløse utbetalinger av avsatte midler fra beredskapsfondene til distriktene. Da reindriftsloven av 2007 trådte i kraft ble oppgaven med å forvalte beredskapsfondene overført fra områdestyrene til reinbeitedistriktene.

Etter at statsforvalteren (daværende fylkesmannen) ble regional reindriftsmyndighet i 2014 har det vært et mål at statsforvalteren skal implementere reindriften i sine generelle beredskapsplaner.

2.3 Etablering av dagens system for beredskap

Vinter- og vårsesongen 2017 var krevende for reindriften i store deler av landet, og særlig i Øst-Finnmark var beiteene låst i store områder. Våren kom sent på grunn av mye snø og is.

Avtalepartene ble under oppfølgingsmøtet til Reindriftsavtalen 2017/2018 enige om å nedsette en arbeidsgruppe som skulle foreta en gjennomgang av beredskapen i reindriften. Arbeidsgruppen utarbeidet en rapport med forslag til tiltak for å styrke beredskapen i reindriften. Rapporten lå til grunn for forhandlingene om Reindriftsavtalen 2018/2019, jf. Prop. 92 S (2017- 2018).

Arbeidsgruppen (2017) konkluderte med at konsekvensene av krisen kunne vært begrenset med et bedre system for å respondere på en beitekrise, med blant annet operative beredskapsutvalg. Dette resulterte i etableringen av det systemet for beredskap vi har i dag. Arbeidsgruppen (2017) anbefalte blant annet følgende tiltak:

- At det ble etablert en felles forståelse av en beitekrise. Dette er grunnlaget for den gjeldende definisjonen av beitekrise, se kapittel 5.2.4.
- Beredskapsutvalg sammensatt av representanter fra statsforvalteren (den gang fylkesmannen), Mattilsynet og reindriftnæringen i hvert reinbeiteområde.
- At det ble utarbeidet et felles mandat for beredskapsutvalgene, utarbeidet av Landbruksdirektoratet som også fikk en koordinerende rolle opp mot utvalgene.
- Beredskapsutvalgene gjennomfører befaringer, samt gir faglige råd i forbindelse med beitekriser.
- Det settes som vilkår for å få distriktstilskudd at reinbeitedistriktene har satt midler til eget beredskapsfond.
- Avsetning av midler over RUF, for å sikre beredskapsutvalgene en økonomisk ramme for å gjennomføre tiltak.

2.4 Beitekrisen 2020 og justeringer i systemet for beredskap

Vinteren og våren 2020 var svært utfordrende for reindriften i Nordland og Troms og Finnmark, og regnes som den mest utfordrende vinteren på lang tid.⁵ Erfaringene denne vinteren avdekket behov for en ny gjennomgang av arbeidet med beredskap i reindriften.

Avtalepartene etablerte en arbeidsgruppe som utarbeidet en rapport med forslag til tiltak for å styrke beredskapen i reindriften. Rapporten lå til grunn for forhandlingene om Reindriftsavtalen 2021/2022, jf. Prop. 189 S (2020- 2021). Avtalepartene sluttet seg i hovedsak til arbeidsgruppens forslag til tiltak. Det gis her en kort oversikt over noen sentrale anbefalinger som ble gitt i 2020, og hvordan disse er fulgt opp.

Definisjonen av beitekrise

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte en justering av definisjonen av beitekrise, slik at den også skulle omfatte kriser som ikke forårsakes av snø og is. Anbefalingen ble fulgt opp, og den justerte definisjonen ligger nå til grunn i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap og forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag. Definisjonen omtales nærmere i kapittel 5.2.4.

Tilskudd til infrastruktur for føring

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at det ble åpnet for å gi tilskudd til infrastruktur for føring fra Reindriften utviklingsfond. Avtalepartene gjennomførte ikke denne anbefalingen, men åpnet for at distriktstilskuddet kunne brukes til dette formålet. Det ble presisert i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 1-2](#) bokstav c at tilskuddet skal gi grunnlag for tiltak som er i samsvar med forskriftens formål, herunder kjøp av utstyr til kriseføring som framgår av distriktets beredskapsplan.

Beredskapsutvalg

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at det skulle være et beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde, og at reindriftsrepresentantene i utvalget skulle oppnevnes av distriktslederen. Avtalepartene ble enige om at det er mest hensiktsmessig at NRL utnevner reindriftsrepresentantene.

Det er nå etablert beredskapsutvalg i alle reinbeiteområdene med representanter fra reindriften, Mattilsynet og statsforvalteren. I Troms og Finnmark er det tre beredskapsutvalg; ett for Øst-Finnmark, ett for Vest-Finnmark og ett for Troms. I Nordland er det ett beredskapsutvalg, og i Trøndelag er det ett for Nord-Trøndelag, ett for Sør-Trøndelag og ett for reinlagene. Beredskapsutvalgene omtales nærmere i kapittel 5.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at beredskapsutvalgene ikke skulle involveres i statsforvalterens tilskuddsbehandling. Dette forslaget ble tatt til følge, og § 5 i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap ble endret slik at statsforvalteren ikke lenger skulle innhente uttalelse fra beredskapsutvalget ved behandling av søknader om tilskudd.

⁵Landbruksdirektoratet. Rapport nr. 45/2020 «Gjennomgang av beitekrisen i reindriften 2020» s. 8

Beredskapsfond

Arbeidsgruppen (2020) oppfordret avtalepartene til å fortsette å bygge opp beredskapsfondet, for å sikre forutsigbarhet for tilgangen på midler under beitekriser. Avsetningene til fondet skjer i de årlige reindriftsavtalene, og bruken reguleres blant annet av forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Beredskapsplaner

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at næringen utarbeidet enkle beredskapsplaner, og at beredskap ble satt som et dagsordenpunkt på distriktenes årsmøter og ble omtalt i distriktenes årsmelding. NIBIO fikk i oppdrag å utarbeide mal for beredskapsplan for reinbeitedistrikter. NIBIO leverte et utkast til plan som denne arbeidsgruppen har jobbet videre med.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte videre at statsforvalterne skulle foreta en kartlegging av distriktenes beredskap. I Nordland er det gjennomført en enkel kartlegging, men for øvrig er kartleggingen av distriktenes beredskap ikke gjennomført.

Kommunikasjon og samhandling

Arbeidsgruppen (2020) understreket viktigheten av at statsforvalteren sikret kommunikasjon og informasjon mellom myndigheter, og mellom myndigheter og næring. Arbeidsgruppen (2020) presiserte også at statsforvalteren måtte ivareta kommunikasjon med andre aktører, som fôrprodusenter, andre offentlige myndigheter, kommuner, grunneiere. etc.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at informasjon om beredskapsutvalgets arbeid og medlemmer skulle være lett tilgjengelig, og at beredskapsutvalgenes mandat og referat fra møter ble lagt ut på statsforvalterens nettsider. Dette er fulgt opp ved at Landbruksdirektoratet har opprettet en egen side for beredskap i reindriften, som jevnlig har blitt oppdatert med ny og relevant informasjon om beitekrisen i 2022. På denne siden ligger det også informasjon om beredskapsutvalgene. I noen områder har statsforvalteren lagt ut referat fra møter i beredskapsutvalgene på sine nettsider.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte også at Landbruksdirektoratets koordinerende rolle ble tydeligere etablert i beredskapsarbeidet, og at direktoratet fastsatte et mandat for beredskapsutvalgene. Arbeidsgruppen foreslo et mandat for beredskapsutvalgene Avtalepartene sluttet seg til arbeidsgruppens forslag til mandat med noen mindre justeringer, og mandatet ble publisert som vedlegg til Prop. 189 S. (2020-2021) Reindriftsavtalen 2021/2022. I forbindelse med beitekrisen 2022 har Landbruksdirektoratet holdt ukentlige statusmøter med statsforvalteren i Troms og Finnmark, Nordland og Trøndelag fra januar til mai. Landbruksdirektoratet har også sendt månedlige prognoser og statusrapporter til Landbruks- og matdepartementet.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at Landbruksdirektoratet skulle gjennomføre et årlig møte med alle beredskapsutvalgene, der aktuelle tema kunne diskuteres og erfaringer kunne utveksles på tvers av reinbeiteområdene. Landbruksdirektoratet har fulgt opp dette, og det første møtet ble avholdt i Alta i oktober 2021. Landbruksdirektoratet har planlagt et nytt møte høsten 2022.

Fôring

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at forvaltning og næring i samarbeid skulle arrangere kurs i fôring av rein, der reineiere med erfaring med fôring ble trukket inn som kursholdere. Det ble også anbefalt etablert en kunnskapsplattform for fôring. NIBIO har oppdatert sin veileder om fôring av rein og foringsrelaterte sykdommer. NIBIO og Veterinærinstituttet har også utarbeidet et kursopplegg for fôring som etter planen skal avholdes i regi av NRL i løpet av 2022.

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte også at Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, fikk i oppdrag å identifisere områder utenfor det samiske reinbeiteområdet i Norge, der det er mulig å høste reinlav. Denne kartleggingen er gjennomført, og omtales nærmere i kapittel 8.2.6.

Andre tiltak (HMS)

Arbeidsgruppen (2020) anbefalte at Landbruksdirektoratet fikk i oppdrag å undersøke mulighetene for å inngå en rammeavtale for helikoptertransport i reindriften. Landbruksdirektoratet inngikk høsten 2022 en rammeavtale med helikopterselskapet HeliTeam.

Arbeidsgruppen (2020) oppfordret Felleskjøpet til å starte produksjon av mindre fôrsekker for å gjøre transporten for reineierne enklere. Felleskjøpet har testet mulighetene for å selge fôr i mindre sekker, men har så langt ikke gått videre med dette

3 Oversikt over beitekrisen i 2022

3.1 Innledning

Det ble i løpet av senhøsten 2021 og vinteren 2022 erklært beitekrise i mange reinbeitedistrikter i Nordland, Troms og Finnmark. I Trøndelag, Innlandet og i reinlagene ble det ikke erklært beitekrise, men det var perioder med vanskelige beiteforhold i Nord-Trøndelag reinbeiteområde og reinlagene. Klimatiske forhold har gjort at reinen har trukket inn på områder den normalt ikke skal oppholde seg på, noe som har skapt utfordringer.

Beitekrisen i 2020 blir omtalt som den mest utfordrende vinteren for reindriften på lang tid. Omfanget av beitekrisen i 2022 kan på mange måter måle seg med krisen i 2020. Beitekrisen i 2020 oppstod på grunn av store mengder snø og det ble dannet flere lag med hardpakket snø, samt ising. Beitekrisen i 2022 skyldes i hovedsak isdannelser i snøen som har gjort vinterbeitene utilgjengelige. Beitekrisen i 2022 startet noe tidligere sammenlignet med beitekrisen i 2020, mens beitekrisen i 2020 varte lenger utover våren.

Beitekrisen vinteren 2022 har totalt berørt om lag 150 000 rein (149 326 reintall oppgitt i melding om reindriften) og 413 siidaandeler.

Arbeidsgruppen gir i dette kapitlet en oversikt over beitekrisens forløp.

3.2 Utvikling og omfang av beitekrisen

I november 2021 mottok beredskapsutvalgene de første varslene om utfordrende beiteforhold i Nordland og Finnmark. Beredskapsutvalgene i disse områdene utførte de første befaringer i desember og januar. Enkelte utvalg har vært restriktive eller avventende med å fastslå en beitekrise, og har ikke gjort det før tilnærmet 100 pst. av beitene var utilgjengelige. Beitekrisen oppsto ikke samtidig i alle reinbeiteområdene. I Nordland ble det fastslått beitekrise fra 15. desember i de første distriktene, og 23. desember ble det fastslått beitekrise i de første distriktene i Vest-Finnmark.

Klimatiske forhold med mildvær og frost allerede på høsten førte til isdannelser rett på marken og gjorde vinterbeitene utilgjengelig. Vintersesongen fortsatte med mye mildvær og snøfall som førte til flere lag med is på snøen og låste beiter. Flere islag gjør det vanskelig for reinen å grave seg ned til beitet. Som følge av dette har reineiere vært nødt til å føre flokkene, i hovedsak med kraftfôr og høy gjennom vinteren og våren.

I løpet av januar fikk flere distrikter i Nordland og Finnmark erklært beitekrise. I begynnelsen av februar varslet flere reinbeitedistrikter i Troms om dårlige beiteforhold og etter befaring ble det erklært beitekrise også i store områder i Troms.

Nordland

Beredskapsutvalget i Nordland hadde møte 18. januar 2022, og fastslo beitekrise i Saltfjellet og Ildgruben reinbeitedistrikter fra 15. desember. Senere ble det erklært beitekrise for Frostisen og Skjomen fra 1. januar og Balvatn fra 23. januar. Beitekrisen omfattet først og fremst indre deler av fylket og i fjellet.

I Nordland avholdt beredskapsutvalget møter etter behov og for å planlegge befaringer. I forkant av befaringer ble reineiere bedt om å sende bilder eller videoer av beiteforhold. Dette var en del av forberedelsen til befaringene. Utvalget brukte meteorologiske data i forbindelse med dokumentering av beitekrise. Ved å vurdere sammenfall mellom meteorologiske data, beitebefaringene og reineiernes egen beskrivelse kunne beredskapsutvalget vurdere når det var sannsynlig at beitekrisen startet.

Etter befaringer ble det skrevet en rapport som ble tatt opp til godkjenning i møte med hele utvalget. Utvalget spurte alltid reineierne om når beitekrisen startet etter deres syn. Dette ble sjekket opp mot meteorologisk data. På dette grunnlaget kunne beredskapsutvalget erklære beitekrise med tilbakevirkende kraft.

I mars var det en liten mildværsperiode som førte til at to av sju siidaandeler i Saltfjellet fikk avblåst beitekrisen i en liten periode. Etter påske kom det en langvarig kuldeperiode med mye snøfall som førte til at de to siidaandelene fikk erklært beitekrise på nytt.

I Frostisen og Skjomen opphørte beitekrisen 20. april, mens Balvatn, Ildgruben og Saltfjellet og fortsatte med føring fram til 20. mai.

Totalt har fem distrikter med 16 siidaandeler og 5 430 rein vært berørt av beitekrisen.

I løpet av beitekrisen har utvalget vurdert om det fortsatt var beitekrise, ved at man kontaktet reineiere og ba om dokumentasjon på situasjonen. Utvalget har ikke hatt kapasitet til å dra på befaringer etter at det ble konstatert beitekrise.

Troms og Finnmark

I Troms og Finnmark har beredskapsutvalgene erfaring med svært omfattende beitekriser.

Beredskapsutvalgene i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark fikk i slutten av november varsler om utfordrende beiteforhold. Beredskapsutvalgene var på flere befaringer i desember i siidaer i Vest-Finnmark og Karasjok vest. Beredskapsutvalget avholdt første møte 23. desember og konkluderte etter befaringene med at det var låste beiter i deler av de befarte områdene.

I løpet av januar var beredskapsutvalget på flere befaringer både i Vest- og Øst-Finnmark og beredskapsutvalget utvidet kriseområdet til å gjelde alle distrikter i Vest- Finnmark, Karasjok og distrikt 9 Čorgas i Øst-Finnmark.

I februar mottok beredskapsutvalget varsler om dårlige beiteforhold i mange distrikt i Troms. Den 18. februar ble det erklært beitekrise for 11 distrikter, og enkelte fikk tilbakedatert krisen til å gjelde fra 6. januar. I tillegg ble det utført befaringer og det ble erklært beitekrise i distrikt 14 Spiertanjarga og distrikt 7 Rakkonjarga i Øst-Finnmark.

I Finnmark var det i slutten av februar erklært beitekrise i alle distrikter med unntak av de fire østligste reinbeitedistrikter. I Finnmark var 351 siidaandeler og 132 314 rein berørt. I Troms var det beitekrise i 11 distrikter av totalt 14. Her var 46 siidaandeler og 11 582 rein berørt.

Flere distrikter/siidaer har oppholdt seg i nærheten av bilvei denne vinteren fordi det har gjort tilleggsføringen enklere. Det har samtidig ført til mer press og trengsel i områdene som har ført til at flere

distrikter flyttet nordover mot sommerbeitene mye tidligere enn normalt, mens enkelte valgte å ikke flytte til vinterbeiteområdene. I begynnelsen av februar benyttet de første seg av reintransport da de flyttet reinflokken fra vinterbeite til sommerbeite, slik at fôr ble lettere tilgjengelig.

I slutten av april var de fleste reinflokkene på vei til kalvingsområdene og sommerbeite, men beitekrisen gjorde det ekstra utfordrende med flytting og kalving. Også i disse områdene var det krevende beiteforhold, og reinen måtte fortsatt fôres. I flere tilfeller var det enklere å fôre i disse områdene, fordi områdene var nærmere vei. Det ble ikke gjennomført befaringer av sommerbeitene.

Harde snølag og lave temperaturer og snøfall gjorde at det fortsatt var krevende beiteforhold for reinen i Troms og Finnmark. I slutten av april kom det store snømengder, som førte til at det fortsatt var dårlige beiteforhold i begynnelsen av mai. Dette førte til at rein trakk inn på innmark, noe som førte til konflikter med grunneiere. I tillegg var det fortsatt mye snø og skare på beitene. Det var lave temperaturer i starten av mai, og snøsmeltingen gikk sakte. Mange av de berørte distriktene måtte dermed fortsatt fôre ut mai måned.

Beredskapsutvalgene i Troms og Finnmark antok at beitekrisen ble avblåst rundt den 20. mai. Det kom inn to søknader om ekstraordinært tilskudd for perioden etter 20. mai. Det ble innvilget tilskudd på bakgrunn av dokumentasjon fra reineierne i form av bilder og videoer om utfordrende beiteforhold for gjeldende periode.

Utvalgene har planlagt og gjennomført en rekke befaringer over store områder, avholdt møter og skrevet rapporter om grad av beitekrise og dato for krisestart. Utvalget har også utført sine rådgivende funksjoner ved å gi råd til næringen om ulike tiltak knyttet til tilleggsforing, HMS-tiltak o.l. Beredskapsutvalgene har ikke hatt kapasitet til å dra på befaringer etter at det ble konstatert beitekrise.

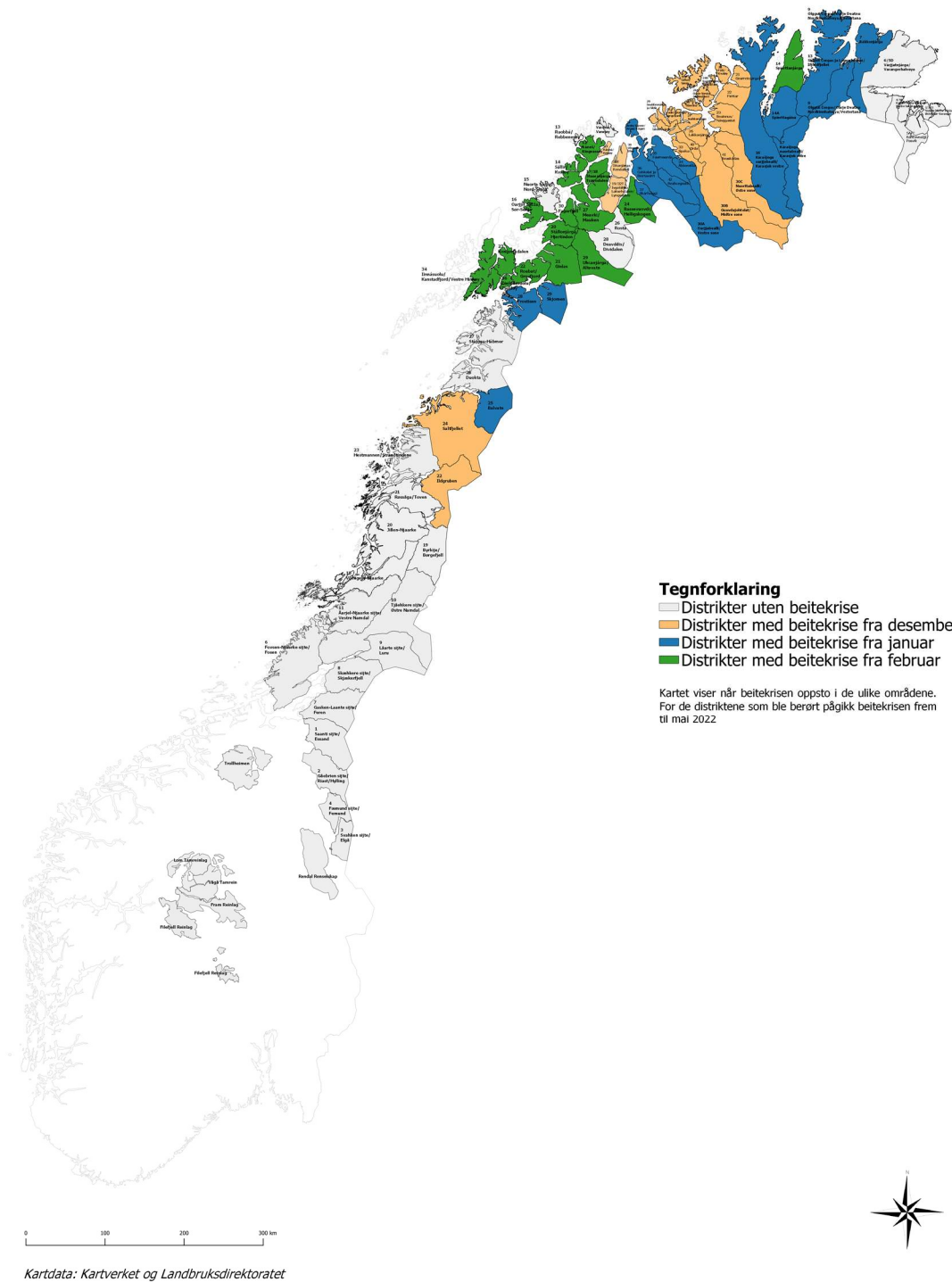
Trøndelag og reinlagene

Det har ikke vært erklært beitekrise innenfor noen av disse områdene, men enkelte distrikt har opplevd perioder med utfordrende beiteforhold. I Nord-Trøndelag reinbeiteområde har Låarte sijte og Skæhkere sijte hatt en spesiell beitesituasjon i vinter som har gjort at store mengder rein har trukket inn på jernbane og innmark. Også andre deler av Trøndelag og Filefjell reinlag hadde periodevis krevende beiteforhold, men det ble ikke erklært beitekrise. Trollheimen meldte om krevende forhold på midtvinteren, men etter en mildværsperiode forbedret det seg. De tre beredskapsutvalgene i Trøndelag har i løpet av vinteren og våren holdt møter samlet for å diskutere beitesituasjonen i området. I forkant av disse møtene har utvalget ringt reineiere for å høre om deres synspunkter på beiteforholdene.

Tabell 1 Reinbeitedistrikter som hadde beitekrise i 2020 og 2022, reinbeiteområde og reinbeitedistrikt

Reinbeiteområde	Reinbeitedistrikter med beitekrise i 2020	Reinbeitedistrikter med beitekrise i 2022
Nordland	Byrkije	
	Ildgruben	Ildgruben
	Saltfjellet	Saltfjellet
	Røssåga/Toven	
	Balvatn	Balvatn
	Voengelh-Njaarke	
	Jillen -Njaarke	
		Skjomen
		Frostisen
Troms	Gielas	Gielas
	Hjerttind	Hjerttind
	Helligskogen	Helligskogen
	Mauken	Mauken
	Ringvassøy	Ringvassøy
	Kvaløy	Kvaløy
	Sør-Senja	Sør-Senja
	Grovfjord	Grovfjord
	Kanstadfjord	Kanstadfjord
	Tjeldøy	Tjeldøy
	Kongsvikdalen	Kongsvikdalen
	Nord-Senja	
	Altevatn	Altevatn
	Rebbenesøy	
	Vannøy	
	Tromsdalen	Tromsdalen
	Dividalen	
	Rosta	
	Fagerfjell	Fagerfjell
	Vest-Finnmark	Ábborašša
Fávrrorsorda		Fávrrorsorda
Árdni/Gávvir/ Arnøy og Kågen		Árdni/Gávvir/ Arnøy og Kågen
Skárfvággi		Skárfvággi
Beahcegealli		Beahcegealli
Cohkolat ja Biertavárri		Cohkolat ja Biertavárri
Silvvetnjárga		Silvvetnjárga
Seakkesnjárga ja Silda/ Frakfjord med Silda		Seakkesnjárga ja Silda/ Frakfjord med Silda
Orda		Orda
Spalca		Spalca
Raidna/Reinøy		Raidna/Reinøy
Ivgoláhku/Lakselvdal/ Lyngsdal		Ivgoláhku/Lakselvdal/ Lyngsdal
Cuokcavuotna/Bergsfjord		Cuokcavuotna/Bergsfjord
Lákkonjárga		Lákkonjárga
Joahkonjárga		Joahkonjárga
Ittunjárga/Rendalen		Ittunjárga/Rendalen
Stierdná/Stjernøy	Stierdná/Stjernøy	
Beskades	Beskades	

Reinbeiteområde	Reinbeitedistrikter med beitekrise i 2020	Reinbeitedistrikter med beitekrise i 2022
	Gearretnjårga	Gearretnjårga
	Fálá/Kvaløy	Fálá/Kvaløy
	Sállan/Sørøy	Sállan/Sørøy
	Fiettar	Fiettar
	Seainnus/Návvgastat	Seainnus/Návvgastat
	Oarje-Sievju	Oarje-Sievju
	Nuorta-Sievju	Nuorta-Sievju
Øst-Finnmark	Rákkonjarga	Rákkonjarga
	Čorgaš	Čorgaš
	Lágesduottar	Lágesduottar
	Spiertanjårga	Spiertanjårga
	Spiertagáisá	Spiertagáisá
	Karasjok vestre	Karasjok vestre
	Østre Sør-Varanger	
	Pasvik	
	Sør-Varanger	
	Vestre Sør-Varanger	
	Nesseby	

Figur 1 Distrikter der det var beitekrise i driftsåret 2021/2022

Figur 1 viser hvilke distrikter som hadde beitekrise i driftsåret 2021/2022. Kartet markerer hvilke reinbeitedistrikter som var berørt, uavhengig av om det var beitekrise i deler av distriktet eller i hele distriktet. Tidspunkt for når beitekrisen startet er markert med ulike farger. Beiteforholdene var krevende fra rundt 15. desember 2021 og det var stort sett beitekrise fram til 20. mai 2022. Noen få høytliggende distrikter hadde vanskelige beiteforhold helt til begynnelsen av juni.

4 Avtalepartenes håndtering av beitekrisen

Avtalepartene i reindriften, Norske reindriftsamers Landsforbund (NRL) og Landbruks- og matdepartementet, har hatt god dialog om beitekrisen i 2022.

Det ble i løpet av januar fastslått beitekrise i store deler av Finnmark og Nordland, og om lag 120 000 rein var på dette tidspunktet berørt av krisen.

Avtalepartene møttes 28. januar 2022 for å drøfte beitesituasjonen, og behovet for økonomiske tiltak.⁶ I dette møtet ble avtalepartene enige om å omdisponere ubrukte midler på Reindriftens utviklingsfond per 31. 12. 2021, tilsvarende 3,9 mill. kroner til kriseberedskapsfondet. Dette ga en beholdning i kriseberedskapsfondet på 11,0 mill. kroner.

I møtet 28. januar drøftet avtalepartene også hvordan kriseberedskapsfondet kunne brukes på en best mulig måte i håndteringen av beitekrisen. Avtalepartene var enige om at det var behov for å gjøre endringer i tilskuddsordningen, og det ble fastsatt en ny forskrift. Forskrift 4. februar 2022 nr. 165 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap erstattet forskrift av 20. juni 2019 nr. 852 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.⁷

Den nye forskriften åpner for at et reinbeitedistrikt der det er erklært beitekrise, og der midlene i distriktets beredskapsfond er brukt opp, kan søke om et tilskudd beregnet på grunnlag av 4,50 kroner per rein per dag. Tilskuddet kan benyttes til å dekke kostnader som følge av beitekrisen, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag [§ 2-3](#) første ledd. Dette omfatter blant annet leie av alternative beiteområder, innkjøp av fôr, innleid arbeidskraft, transport av fôr og personell, samt flytting av rein til alternative beiteområder.

I løpet av februar ble det konstatert beitekrise også i Troms. Avtalepartene ble enige om Reindrifftsavtalen 2022/2023 10. februar 2022.⁸ Under forhandlingene ble avtalepartene enige om at det er behov for et robust beredskapsfond, og satte av 5,5 mill. kroner i avtaleåret 2022/2023. Avtalepartene ble også enige om bruken av overførte midler fra 2021 til 2022, og satte av ytterligere 3,2 mill. kroner til kriseberedskapsfondet i 2022, med forbehold om Stortingets behandling av proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2022/2023.

I begynnelsen av mars hadde antallet rein som var berørt av krisen økt til om lag 150 000. Selv om det var usikkert hvor lenge det ville være behov for tilleggsfôring, ble det etter hvert tydelig at beholdningen i kriseberedskapsfondet ikke ville være tilstrekkelig til å dekke tilskudd til distrikter med beitekrise. Den 18. mars 2022 ble avtalepartene enige om å redusere egenkapitalen til Reindriftens utviklingsfond (RUF), for å øke kriseberedskapsfondet med 13,2 millioner kroner.⁹

⁶ [Tilskudd for å avhjelpe beitekrisen - regjeringen.no](#)

⁷ [Ny forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap - regjeringen.no](#)

⁸ [Enighet om Reindrifftsavtalen - regjeringen.no](#)

⁹ [Kriseberedskapsfondet for reindriften økes med 13,2 millioner kroner - regjeringen.no](#)

For å sikre at den eksisterende tilskuddsordningen kunne opprettholdes, fremmet regjeringen et forslag til Stortinget om en ekstraordinær bevilgning til kriseberedskapsfondet på 30 mill. kroner.¹⁰ Dette ble vedtatt av Stortinget 8. april, jf. Innst. 251 S (2021-2022).¹¹

25. mars møttes avtalepartene, og Landbruks- og matdepartementet orienterte om regjeringens forslag om en ekstraordinær bevilgning.¹²

8. april møttes avtalepartene igjen, og ble enige om å videreføre den eksisterende ordningen, men med noen justeringer.¹³ Grunnlaget for beregning av tilskuddet ble økt fra 4,50 kroner per rein per døgn til 5 kroner per rein per døgn. I tillegg ble 3,2 mill. kroner av den ekstraordinære bevilgningen satt av til støtte til transport av rein med trailer. Avtalepartene ble enige om en tilskuddssats på 0,18 kroner per rein per kilometer for flytting av rein fra vinterbeite til vår- og sommerbeite. Distriktene måtte selv organisere transporten, og den måtte være gjennomført før det ble søkt om midler. Endringene ble gjennomført gjennom en ny bestemmelse i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap, [§ 5](#) i gjeldende forskrift.

19. mai avholdt avtalepartene et statusmøte om beitekrisen, med gjensidige orienteringer og status for kriseberedskapsfondet.

¹⁰ [Prop. 77 S \(2021–2022\) \(regjeringen.no\)](#)

¹¹ [Vedtak om ekstraordinær bevilgning - stortinget.no](#)

¹² [Reindriften er fornøyd med at regjeringen foreslår 30 mill. kroner til kriseberedskapsfondet - regjeringen.no](#)

¹³ [Støtte til transport av levende rein og økt tilskudd til kriseberedskap - regjeringen.no](#)

5 Beredskapsutvalgene

5.1 Innledning

I dette kapitlet gjør arbeidsgruppen rede for beredskapsutvalgenes arbeidsmetode, roller og oppgaver, og kommer med forslag til enkelte endringer.

Det skal være et beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalgene er en viktig del av samhandlingen mellom næring og forvaltning. Beredskapsutvalget skal være en faglig ressurs, som skal bidra til å forebygge og håndtere beitekriser i reindriften.

Beredskapsutvalgene skal være sammensatt av representanter fra reinbeiteområdet, statsforvalteren og Mattilsynet. Statsforvalterens representant leder utvalget. Representantene fra reinbeiteområdet oppnevnes av Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL).

5.2 Arbeidet i beredskapsutvalget

5.2.1 Oppgaver

Beredskapsutvalget skal ha løpende oversikt over beitesituasjonen i de enkelte områdene, slik at utvalget er så godt forberedt som mulig når en beitekrise oppstår.

Beredskapsutvalgene skal gi faglige råd og være i stand til å vurdere hva som er en krise, samt å gi veiledning om hvilke tiltak som bør igangsettes i ulike situasjoner. Det er sentralt at utvalgene er i stand til å avdekke hvilke tiltak som kan forebygge, avverge eller redusere omfanget av en krise. Beredskapsutvalget skal også kunne gi råd til forvaltningen om aktuelle tiltak.

Beredskapsutvalget skal kunne bistå i utarbeidelse av tiltak for å følge opp ulykker og forhindre ulykker på tamrein, samt ved utbrudd av sykdommer hos tamrein. I Nordland bisto beredskapsutvalget i 2022 i håndteringen av Herøy-saken, sammen med flere andre aktører. Det var Statsforvalteren i Nordland som koordinerte arbeidet. Saken gjaldt et akutt sykdomsutbrudd i en reinflokk som førte til at en stor del av flokken døde eller måtte avlives. Beredskapsutvalget i Nordland gjennomførte blant annet en beitebefaring etter ønske fra de berørte reieierne. Beredskapsutvalget samarbeidet også med reinhelsetjenesten til Veterinærinstituttet og var til stede under beifaringene.

Høsten 2022 var det mistanke om CWD i en tamreinflokk i Nordland. Mistanken om CWD ble avkreftet før beredskapsutvalget ble koblet inn. I utgangspunktet vil tilfeller av CWD i tamreinflokken også være innenfor beredskapsutvalgets mandat. Omfanget av beredskapsutvalgets oppgaver må imidlertid avveies mot de tilgjengelige ressursene. Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene i reindriften til å vurdere beredskapsutvalgenes rolle ved et eventuelt tilfelle av CWD i tamreinflokker.

Beredskapsutvalgene bør avholde minst to møter i året. Disse bør fortrinnsvis avholdes før innflytting til vinterbeitene og i løpet av vinteren. Formålet med møtet er at utvalgene skal holde seg oppdatert på

beitesituasjonen, og være forberedt dersom det oppstår en krise. For øvrig skal utvalget møtes når minst et medlem ber om det, eller ved behov.

5.2.2 Varsel om vanskelige beiteforhold

I en krisesituasjon er det viktig at varslet gis så raskt som mulig, og det er derfor ikke gitt regler for dette. Dette må skje på den måten som anses mest hensiktsmessig, enten det er på telefon, tekstmelding eller andre måter. Beredskapsutvalget kan også beslutte at det skal gjennomføres befarings på eget initiativ.

Distriktsstyret har ansvaret for å melde fra til beredskapsutvalget om vanskelige beiteforhold, og anmode om at beredskapsutvalget kommer på befarings. I en krisesituasjon er det viktig at varslet gis så raskt som mulig. Arbeidsgruppen foreslår derfor ikke regler for hvordan et slikt varsel skal gis, men har utarbeidet et enkelt skjema for innmelding av vanskelige beiteforhold, se vedlegg 3. Det er valgfritt om man vil benytte seg av dette skjemaet, men det vil forenkle forvaltningens jobb.

Distriktsstyret kan i utgangspunktet melde fra til alle representantene i beredskapsutvalget, men det er viktig at informasjonen umiddelbart videreformidles til hele utvalget og til statsforvalteren som leder.

Beredskapsutvalget har et ansvar for å følge med på beiteforholdene innenfor reinbeiteområdet, og må i tillegg til varsler fra reiene også innhente egen informasjon. Reiene i utvalgene vil ha et særlig ansvar for å holde utvalget orientert om status.

I Nordland har beredskapsutvalget tatt i bruk bilder/videoer og meteorologiske data for å effektivisere arbeidet med befarings og fastsetting av dato for beitekrise. En beitebefarings har blitt gjennomført så snart det har vært praktisk mulig, men i påvente av befarings har utvalget innhentet opplysninger, bilder og videoer fra det aktuelle distriktet, i tillegg til meteorologiske data. Beredskapsutvalget har erfart at det er sammenfall mellom meteorologiske data og hvilket tidspunktet reiene varsler om økt snømengde og dannelse av islag. Arbeidsgruppen foreslår at beredskapsutvalgene i alle områder innhenter slik dokumentasjon når det varsles om vanskelige beiteforhold.

5.2.3 Befarings

Når beredskapsutvalget har fått melding om vanskelige beiteforhold skal det så raskt som mulig gjøres en foreløpig vurdering av den dokumentasjonen som er innsendt, og foretas befarings i området.

Formålet med befarings er å undersøke beitetilgjengeligheten, blant annet gjennom undersøkelser av snødybde og is.

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at arbeidsbelastningen i beredskapsutvalgene er stor, særlig knyttet til befarings, men også til rapportering etter befarings, vurderinger underveis og gjennomføring av møter. I noen områder har det vært utfordrende å finne reiere som har tid til befarings, ettersom mange av reiene i beredskapsutvalgene selv har vært rammet av beitekrisen. Dette har i noen områder blitt løst ved å utnevne to varamedlemmer fra næringen til hver sone, mens andre reiere har måttet leie inn ekstrahjelp for å håndtere egen krise. I noen områder er det ønskelig å bruke helikopter for å effektivisere og forenkle befaringsene.

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at befaringene i de fleste tilfeller blir utført av en representant fra statsforvalteren, sammen med to eller flere reindriftsutøvere. I noen tilfeller deltar også en representant fra Mattilsynet, men dette skjer relativt sjeldent. Dette forklares til dels med ressurs hensyn, og til dels med at det ikke er her Mattilsynets kompetanse ligger.

Arbeidsgruppen har forståelse for at befaringene er både arbeidskrevende og ressurskrevende for beredskapsutvalget. Det er blant annet en utfordring at Mattilsynet ikke disponerer eget utstyr som snøskuter til å benytte seg av under befaringene. Arbeidsgruppen mener likevel at Mattilsynets representant i beredskapsutvalget bør delta under befaringer. Dette er viktig slik at også Mattilsynets representant skal ha et godt grunnlag for å ta beslutninger i beredskapsutvalget. I tillegg vurderer arbeidsgruppen at det vil være nyttig å ha Mattilsynets kompetanse på reinens helse- og velferd tilgjengelig under befaringene.

5.2.4 Vedtak om beitekrise

Beredskapsutvalgene kan fatte vedtak om beitekrise. I forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 2](#) og i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-1](#) er beitekrise definert slik:

«Med beitekrise menes en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvariasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reineiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av siidaens beiteareal utilgjengelig eller påvirket av andre klimatiske forhold som truer reinens velferd, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reineierne som blir berørt.»

Denne definisjonen skal ligge til grunn for beredskapsutvalgets arbeid.

Dersom beredskapsutvalgets vurdering tilsier at det er beitekrise i et område, skal beredskapsutvalget som helhet fatte vedtak. Det vil si at representanter for både reindriftsnæringen, statsforvalteren og Mattilsynet skal ta del i beslutningen. Vedtaket bør fattes så raskt som praktisk mulig etter at befaringen er gjennomført, og beslutningen skal umiddelbart kommuniseres til distriktet og eventuelt reineierne som er berørt.

Arbeidsgruppen mener at definisjonen fungerer som grunnlag for vurdering av om det foreligger beitekrise. Arbeidsgruppen har imidlertid fått innspill som tyder på at vurderingen av om det foreligger beitekrise gjøres ulikt i ulike områder. Arbeidsgruppen ser derfor behov for en klarere veiledning om hvilke vurderinger beredskapsutvalget skal gjøre. Arbeidsgruppen har i den sammenheng vurdert om det bør etableres en metode for å vurdere graden av tilgjengelige beiter, slik det ble gjort i 2020. Arbeidsgruppen har konkludert med at dette ikke er hensiktsmessig, fordi det i praksis ikke er mulig å kvantifisere alle faktorene som ligger til grunn for en slik vurdering. Arbeidsgruppen vil likevel understreke at en gradsvurdering kan være et verktøy eller hjelpemiddel for beredskapsutvalget i vurderingen av om det er beitekrise. Det kan være hensiktsmessig med en omforent metodikk for fastsetting av beitekrise i alle beredskapsutvalgene, og arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å vurdere om det skal utarbeides en slik metodikk. Et eksempel på en metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet ligger i vedlegg 7 i denne rapporten.

Arbeidsgruppen viser også til at det sommeren 2022 har vært flere skogbranner i Finnmark, blant annet i Kautokeino ved Hávgačávrri ved Øvre Anárjohka nasjonalpark og mellom Gievdneuoika og Lapholuoppal. I tillegg har det vært en skogbrann ved Holmvatnet i Nesseby. Arbeidsgruppen er ikke kjent med hvilke konsekvenser skogbrannene har fått for beiteområdene. Arbeidsgruppen vil presisere at den gjeldende definisjonen av en beitekrise også vil omfatte beiter som er utilgjengelig på grunn av skogbrann.

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at beredskapsutvalget i noen tilfeller bruker for lang tid på å vurdere om det er beitekrise i et område. Dette kan i noen tilfeller forklares med at det har tatt lang tid for utvalget å gjennomføre en beitebefaring, som igjen kan skyldes dårlig værforhold, lange avstander eller andre legitime grunner. I noen få tilfeller har det imidlertid tatt tid fra beitebefaringen er gjennomført til vedtak om beitekrise blir fattet. Det er uvisst hva som er årsaken til dette, men arbeidsgruppen understreker at dette er uheldig. Beredskapsutvalgene skal vurdere saken og treffe sin beslutning så raskt som mulig etter gjennomført befaring, og helst senest dagen etter befaringen.

Arbeidsgruppen har utarbeidet en mal for vedtak om beitekrise, se vedlegg 4. Arbeidsgruppen vurderer at dette kan være nyttig for å forenkle og effektivisere arbeidet til beredskapsutvalget. I tillegg vil det bidra til å sikre lik praksis i utvalgene.

Etter at det er erklært beitekrise må beredskapsutvalget holde seg oppdatert på beiteforholdene. Når forholdene bedrer seg og beitene blir tilgjengelige igjen, skal beredskapsutvalget fastsette at beitekrisen er over. Denne avgjørelsen kan tas på grunnlag av en vurderingen av bilder, videoer og meteorologiske data, slik beredskapsutvalget i Nordland har gjort, jf. gjennomgangen i kapittel 3. Arbeidsgruppen anbefaler at denne arbeidsmetoden tas i bruk av alle beredskapsutvalgene. Arbeidsgruppen har foreslått en mal for vedtak om opphør av beitekrise, se vedlegg 5.

I 2022 ble det anbefalt fra statsforvalteren i Troms og Finnmark å flytte til sommerbeiter for å føre fordi flokken da ville være nærmere vei og det ville være mindre ressurskrevende å transportere fôr. Dette ble gjort allerede i februar. Det ble da forutsatt at det ikke var nødvendig å befare sommerbeitene for å vurdere om de var tilgjengelige, fordi formålet med flyttingen var å fortsette føring.

Arbeidsgruppen mener dette kan være en praktisk løsning for enklere gjennomføring av føring. Arbeidsgruppen understreker likevel at vilkåret for å få innvilget ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap bare er oppfylt dersom det er erklært beitekrise i det området reinen oppholder seg. I tilfeller der et distrikt flytter til sommerbeiter tidligere enn vanlig fordi beiten der antas å være bedre, må beredskapsutvalget på vanlig måte vurdere beiten og eventuelt erklære beitekrise før det kan innvilges nye tilskudd.

5.2.5 Tidspunkt for beitekrise

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at beredskapsutvalgene har ulik praksis for å fastsette tidspunkt for når beitekrisen oppstod. Tidspunktet for beitekrise avgjør hvilken periode det kan søkes om tilskudd for.

I de fleste tilfeller tar utvalgene utgangspunkt i innmeldingsdatoen fra reindriftsutøverne, men praksis er ikke lik i reinbeiteområdene. Arbeidsgruppen mener at man må legge til grunn at det tidspunktet det meldes fra om en mulig beitekrise er det tidspunktet reieneierne ser behov for å iverksette tiltak.

Arbeidsgruppen foreslår derfor at innmeldingstidspunktet skal regnes som starttidspunkt for beitekrisen, i de tilfellene det erklæres beitekrise etter befarung. Dersom beredskapsutvalget ikke erklærer beitekrise, er dette innmeldingstidspunktet ikke lenger relevant. Skulle beredskapsutvalget erklære beitekrise på et senere tidspunkt, vil det være det nye innmeldingstidspunktet som gjelder.

5.3 Forslag til endringer i mandatet for beredskapsutvalgene

Arbeidsgruppen vurderer at det er behov for noen justeringer i mandatet til reindriftens beredskapsutvalg.

Definisjonen av en beitekrise bør fremheves som et eget punkt. Dette foreslås både fordi definisjonen er grunnlaget for beredskapsutvalgets arbeid, men også for å synliggjøre at beredskapsutvalget også har oppgaver som ikke gjelder beitekrise. Det er aktualisert i tilfellet av massedød av rein på Herøy i Nordland i 2022. Beredskapsutvalget deltok i arbeidet med denne saken, og arbeidsgruppen mener at det var innenfor beredskapsutvalgets mandat slik det er i dag. For å tydeliggjøre dette foreslår imidlertid arbeidsgruppen å ta inn denne formuleringen under «Formål»: *«Utvalget skal ha oversikt over forhold som berører reinens helse og velferd i reinbeiteområdet og om nødvendig bidra i arbeidet med slike forhold.»* Arbeidsgruppen mener dette vil tydeliggjøre den delen av beredskapsutvalgets mandat. Arbeidsgruppen mener det er viktig at beredskapsutvalget har god dialog med helsetjenesten for rein, som Veterinærinstituttet har ansvaret for, og foreslår at dette presiseres i mandatet.

Arbeidsgruppen foreslår at det skal oppnevnes varamedlemmer til beredskapsutvalgene. Det kan være vanskelig for reineierne å prioritere arbeidet i beredskapsutvalget i tilfeller der de selv har beitekrise. Det er derfor en stor fordel å ha flere personer som kan stille. I tillegg må dette sees i sammenheng med den foreslåtte formuleringen om representantenes habilitet.

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at flere beredskapsutvalg allerede praktiserer en form for habilitetsvurdering, og har diskutert hvordan beredskapsutvalgene bør forholde seg til dette. Arbeidsgruppen har vurdert det slik at beredskapsutvalgene bør legge til grunn samme prinsipp som i offentlig forvaltning.

«Et medlem i beredskapsutvalget er inhabil til å delta i beslutninger i beredskapsutvalget når det foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til medlemmets upartiskhet.»

I vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen kan innebære en særlig fordel, tap eller ulempe for medlemmet selv eller noen som medlemmet har nær personlig tilknytning til.»

Med dette som utgangspunkt må beredskapsutvalgene vurdere egen habilitet.

Det tydeliggjøres i mandatet at det er beredskapsutvalget som kan erklære beitekrise. Bakgrunnen for denne tydeliggjøringen er at det har vært usikkerhet om beredskapsutvalget har myndighet til det.

Arbeidsgruppen foreslår at det presiseres i mandatet at beredskapsutvalget må sikre at det har god nok kompetanse på ulike områder, og at utvalget jobber med kompetanseheving.

Arbeidsgruppen foreslår også at oppgavene som ligger i den koordinerende rollen flyttes over til den rådgivende rollen, og at den koordinerende rollen tas bort som et eget punkt. Arbeidsgruppen ønsker med dette å tydeliggjøre at beredskapsutvalget skal fokusere på den operative og den rådgivende rollen. Samtidig

videreføres oppgavene i den koordinerende rollen som del av den rådgivende rollen, slik at forslaget i realiteten ikke innebærer noen endring i arbeidsoppgavene. Arbeidsgruppen vil også understreke at det er distriktene som har best oversikt over lokale ressurser, og at dette vil framgå av distriktets beredskapsplan, se vedlegg 2.

Beredskapsutvalget i Nordland har med bakgrunn i Herøy-saken erfart at medlemmene kan få innsikt i personlige forhold og andre sensitive opplysninger som ikke skal deles med utenforstående. På bakgrunn av dette foreslår arbeidsgruppen at det framgår av mandatet at beredskapsutvalget har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven [§ 13](#). Det kan styrke tilliten til utvalget at dette framgår av mandatet.

Arbeidsgruppen foreslår også endringer i punktet om finansieringen av beredskapsutvalgets arbeid, slik at det er i overensstemmelse med det som følger av Reindriftsavtalen 2022/2023.

Arbeidsgruppens forslag til justert mandat for beredskapsutvalgene framgår av vedlegg 1.

6 Reindriftnæringens beredskap

6.1 Innledning

I dette kapitlet gjør arbeidsgruppen rede for hvordan beredskapen i næringen er organisert, og foreslår noen endringer.

6.2 Reinbeitedistriktene

Reindriften er organisert på flere nivå med reineiere, siidaandeler, siidaer og reinbeitedistrikter. Hvert ledd i denne rekken har sine egne oppgaver, ansvarsområder, plikter og rettigheter – også i en krisesituasjon.

Reinbeitedistriktene ved distriktsstyret er det øverste organet, og skal representere reindriftsinteressene i distriktet, jf. reindriftsloven [§ 44](#) første ledd. Det er reinbeitedistriktet som kan søke om og motta ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap, jf. forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 3](#). Dette gjelder ikke for distriktene 17, 30A, 30B, 30C og Femund. Disse distriktene er vinterbeiteområder og har beredskapsfond gjennom det distriktet deres sommersiida er tilknyttet. Distriktsstyret har ansvaret for å fordele tilskuddsmidlene videre til siidaandelene i distriktet. Distriktsstyret har også ansvaret for distriktets eget kriseberedskapsfond. Dette omtales nærmere i kapittel 6.2.2.

Distriktsstyret skal sende årsmelding til statsforvalteren, jf. reindriftsloven [§ 50](#). Årsmeldingen bør inneholde vurderinger av beredskapen i distriktene, blant annet om hvordan arbeidsfordelingen har fungert, hvilke tiltak som er gjennomført og hvilken effekt disse har hatt.

Opgavene og ansvaret til distriktsstyret under en beitekrise er i stor grad av administrativ art, mens det er opp til hver enkelt reindriftsutøver å håndtere krisen og ivareta dyrevelferden. Det er reindriftsutøverne som først oppdager det om reinen ikke finner tilstrekkelig med næring på grunn av låste beiter. I slike tilfeller er det viktig at reineierne umiddelbart starter med tilleggsfôring dersom dette er nødvendig for å ivareta dyrehelsen- og velferden. Reindriftsutøverne må også melde fra til distriktsstyret om at det er behov for varle beredskapsutvalget, jf. kapittel 5.2.2.

6.2.1 Beredskapsplan

Arbeidsgruppen mener at gode rutiner for beredskap og krisehåndtering vil bli stadig viktigere fremover. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at alle reinbeitedistrikter og reinlag utarbeider en egen beredskapsplan. Formålet med beredskapsplanen er å sikre at alle i reinbeitedistriktet/reinlaget har en felles forståelse av hvordan man kan forebygge og håndtere en beitekrise. Beredskapsplanen bør inneholde en oversikt over distriktets/reinlagets ressurser, og en oversikt over oppgaver og ansvarsområder ved en beitekrise. Arbeidsgruppen har utarbeidet en mal for en slik beredskapsplan, se vedlegg 2.

Arbeidsgruppen anbefaler også at reinbeitedistriktenes beredskap omtales i årsmeldingen som skal sendes til statsforvalteren. På denne måten må reinbeitedistriktene evaluere egen beredskap, noe som kan gi et mer bevisst forhold til beredskap i distriktet, og vil avdekke eventuelle forbedringspunkter knyttet til egen

kriseberedskap. Arbeidsgruppen har utarbeidet en enkel mal for reinbeitedistriktenes årsmelding, som inkluderer et eget punkt om beredskapsarbeid, se vedlegg 6.

6.2.2 Beredskapsfond

Reinbeitedistrikter og reinlag som mottar distriktstilskudd skal ha et eget beredskapsfond, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og reinlag [§ 1-3](#) første ledd bokstav e. Formålet med beredskapsfondet er å legge til rette for at distriktet raskt kan gjennomføre nødvendige tiltak ved en beitekrise.

Det er et krav at beredskapsutvalget har erklært beitekrise i distriktet før midlene avsatt på eget beredskapsfond kan benyttes, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-2](#) første ledd. Når egne avsatte midler er brukt opp kan distrikter søke om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Totalt hadde de berørte distriktene 6,9 millioner kroner i egne beredskapsfond ved inngangen til 2022.

For å kunne motta tilskudd til kriseberedskap må distriktene oppfylle kravene til å motta distriktstilskudd, herunder selv sette av midler til beredskap. Reinbeitedistriktet må sette av minimum 5000 kroner i beredskapsfondet, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 1-6](#) første ledd. Det er reinbeitedistriktets egen avsetning som utgjør beregningsgrunnlaget for den delen av distriktstilskuddet som tilføres beredskapsfondet. Etter forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 1-6](#) annet ledd kan tilskudd til kriseberedskap gis med 150 pst. av distriktets avsetning, begrenset oppad inntil 25 pst. av det totale distriktstilskuddet etter [§ 1-4](#).

Det vil si at i utgangspunktet vil 40 pst. av midlene i distriktets beredskapsfond være avsatt av distriktet selv. Dette kan illustreres med følgende eksempel. Distriktet setter av minimumsbeløpet på kr. 5000. Det gir et tilskudd til kriseberedskap på kr. 7500. Totalt vil det da inngå kr. 12 500 i fondet, og av dette er kr. 5000 avsatt av distriktet selv – dvs. 40 pst. av fondet.

Hvis distriktet heller velger å sette av f.eks. kr. 30 000, vil de motta et tilskudd på kr. 45 000. Totalt inngår det da kr. 75 000 i fondet, hvorav kr. 30 000 er avsatt av distriktet selv – dvs. 40 pst. av fondet. Hvis distriktet ikke har måtte bruke av fondet og setter av kr. 30 000 året etter, vil distriktet igjen motta kr. 45 000 i tilskudd. Det står da totalt kr. 150 000 på fondet, hvor distriktet har satt av kr. 60 000 – dvs. 40 pst..

Arbeidsgruppen understreker at det er viktig at distriktene setter av egne midler. Reinbeitedistriktets beredskapsfond er grunnlaget for distriktenes beredskap i en beitekrise. Et distrikt med beredskapsfond vil ha bedre forutsetninger for å kunne håndtere en krise raskt. Det er ulikt nivå på hva som er satt av fra de ulike distriktene. Arbeidsgruppen oppfordrer alle distrikter til å sette av tilstrekkelige midler i beredskapsfondet. I de to beitekrisene i 2020 og 2022 er det gitt ekstraordinære bevilgninger til det sentrale kriseberedskapsfondet. Muligheten for ekstraordinære bevilgninger avhenger av den økonomiske situasjonen det enkelte år. Distriktenes beredskapsfond er derfor svært viktig.

Et godt eksempel på dette finner vi i Troms. Av 11 reinbeitedistrikter i Troms som hadde erklært beitekrise vinteren og våren 2022, så var det bare seks av dem som trengte ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Resten av distriktene hadde nok midler i eget beredskapsfond.

Distriktets beredskapsfond skal brukes innenfor distriktet, der det til enhver tid er behov. Dersom alle siidaandeler innenfor distriktet har beitekrise, må midlene i beredskapsfondet fordeles mellom disse. Distriktet må selv vurdere hvordan dette skal skje, og ut i fra hvilke kriterier. Arbeidsgruppen oppfordrer likevel de ulike reinbeitedistriktene til å ha en klar plan for fordelingen av midler. Dersom et fåtall av siidaandelene i et distrikt har beitekrise samtidig, må distriktets beredskapsfond brukes på disse siidaandelene.

Arbeidsgruppen foreslår at distriktsstyret gis mulighet til å beslutte at beredskapsfondet skal åpnes når distriktsstyret har sendt melding til beredskapsutvalget om vanskelige beiteforhold, dersom distriktsstyret vurderer det slik at det er behov for å starte kriseføring. Bakgrunnen for dette er at det er avgjørende i en krisesituasjon at tiltak iverksettes raskt. Dersom det skulle vise seg at beredskapsutvalget ikke erklærer beitekrise i området, vil distriktsstyret ha brukt av fondets midler i en situasjon der det ikke er beitekrise. Distriktsstyret må derfor gjøre en risikovurdering når fondet åpnes, og distriktsstyret må gjøre dette på eget ansvar.

Arbeidsgruppen vurderer at fordelene med dette er større enn ulempene, og anbefaler derfor at distriktsstyret kan vedta bruk av eget fond fra det tidspunktet styret melder inn en beitekrise til beredskapsutvalget. Dette vil kreve en endring av forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-2](#).

6.3 Helse, miljø og sikkerhet i reindriften

6.3.1 Innledning

Helse-, miljø, og sikkerhet (HMS) er en samlebetegnelse på tiltak man gjør på en arbeidsplass med mål om å styrke helsevern, miljøvern, arbeidsmiljø, sikkerhet og trygghet i arbeid.

Under forhandlingene om Reindriftsavtalen 2019/2020 ble det satt av midler til et treårig prosjekt for å utvikle og etablere HMS-tjenester i reindriften. I forhandlingene om Reindriftsavtalen 2022/2023 ble partene enige om å gjøre ordningen permanent. Norsk Landbruksrådgivning (NLR) har fått oppdraget med å levere HMS-tjenester for reindriften, og har ansatt to rådgivere i halv stilling. De skal gi råd, utarbeide kurs- og veiledningsmaterieell, holde kurs og veiledningsmøter, og tilby bedriftshelsetjenester for næringen ved behov.

HMS-rådgiverne har kartlagt ønskene til reindriftsutøverne for slik å kunne tilpasse tilbudene etter reindriftenes ønsker og behov. Svarene de har mottatt forteller blant annet om et behov for utvikling av bedriftshelsetjeneste som er tilpasset reindriften. Det er ikke bare den fysiske helsen som reindriftsutøverne ønsker oppfølging rundt, men også tilgang til et lavterskel tilbud for psykisk helse. Kartleggingen viste også stor etterspørsel etter førstehjelpskurs.

HMS-tjenesten gjennomførte også en spørreundersøkelse om HMS i reindriften i 2020. Spørreundersøkelsen hadde ikke spørsmål som direkte omhandlet beitekrisen, men det var likevel tema i flere av svarene i de åpne skrivefeltene for spørsmålene. Svarene som omhandlet beitekrisen var blant annet at det oppleves som utfordrende å håndtere og frakte kraftfôr og rundballer. Det er behov for egnet utstyr

til å løfte kraftfôr/rundballer, fôrsiloer, bulk-tanker for fôr sleder som er konstruert til fôring og evt. annet utstyr som bidrar til å forenkle transport og fôring. Beitekrise gir økt risiko for ulykker og slitasjeskader. Flere melder om behov for avløser eller ekstrahjelp, og det meldes om økt arbeidsbelastning og lange arbeidsøkter. De økte kostnadene og den økonomiske usikkerheten fører til bekymring og medfører en psykisk belastning.

HMS- tjenesten har mottatt en del henvendelser fra reindriftsutøvere i år med spørsmål om hjelpemidler, avløserordning og om organiseringen av beredskap i reindriften.

6.3.2 HMS i en beitekrise

Under normale driftsforhold er arbeidet i reindriften fysisk hardt, arbeidet utøves i stor grad manuelt og utendørs året rundt under til dels ekstreme værforhold. Arbeidet utøves gjerne uten faste tidsrammer eller lange pauser. Det er et yrke som er utsatt for skader og ulykker.

Beitekriser eller utfordrende beiteforhold medfører et ytterligere press. Det fører gjerne til økte bekymringer først og fremst for dyrene man har ansvar for, men i tillegg øker bekymringene knyttet til de tiltak man må sette i gang med. Årets beitekrise var en stor fysisk og psykisk belastning for mange reindriftsutøvere. Spesielt med tanke på at mange reineiere nylig har gjennomgått en lignende beitekrise. Beitekrisen førte til økt arbeidsmengde med gjeting for å holde flokken samlet og for å unngå sammenblandinger, transport og fôring.

Transport av fôr er forbundet med stor arbeidsbelastning for reindriftsutøvere med tungt fysisk arbeid og håndtering av motoriserte kjøretøy. Det medfører også stor slitasje på kjøretøy. Reineiere har under beitekrisen fraktet tunge fôrsekker over avstander på flere mil, med snøskutere med sleder som ikke er egnet til å frakte så tunge lass. Værforholdene var med på å bidra til dels dårlig framkommelighet. Føreforhold med glatte og harde skuterspor, spesielt mot våren (mars og utover) medførte i tillegg økt risiko for uhell og ulykker. Terrenget i mange områder er ulendt med bratte fjellparti og vann der det er usikkert om isen vil holde tunge lass. Det er en risiko for at lasten kan falle av, skuteren kan skli, velte eller sette seg fast. Reindriftsutøvere befinner seg ofte i områder med dårlig mobildekning som gjør det vanskelig å tilkalle hjelp. Disse faktorene samlet fører til større risiko for uhell og ulykker, spesielt når utøverne blir sliten. Beitekrisens varighet der den i enkelte områder startet i desember og varte fram til mai måned er også av betydning.

Helsemessige konsekvenser

I tillegg til de fysiske belastningene opplevde reineierne psykiske belastninger både på grunn av arbeidsmengden og usikkerheten rundt konsekvensene beitekrisen ville få for reinflokken, for videre drift og for økonomien.

Kautokeino er den største reindriftskommunen i Norge, og er den kommunen hvor flest reindriftsutøvere har blitt berørt av beitekrisen både i 2020 og 2022. Arbeidsgruppen har kontaktet kommuneoverlegen i

Kautokeino kommune for å undersøke hvilke fysiske og mentale utfordringer hun har observert blant reindrifutøverne under årets beitekrise.¹⁴

Kommuneoverlege Anne Lajla Westerfjell Kalstad registrerte allerede i januar en økning av henvendelser til legekantoret, der reindrifutøvere beskrev helseplager i forbindelse med den pågående beitekrise. Henvendelsene kom fra både menn og kvinner i reindriften.

Plagene kommuneoverlegen observert var blant annet mentalt stress, slitenhet, søvnvansker, muskel- og skjelettsmerter, akutte skader og fysisk utmattelse. I tillegg uttrykte mange sterk bekymring for økonomien grunnet de store kostnadene knyttet til beitekrise. Mange uttrykte bekymring og usikkerhet om fremtiden i reindriften, bekymringer knyttet til familien hjemme, og barna deres, som de over lange perioder ikke fikk møtt. Mange var fysisk utslitte på grunn av de store fysiske belastningene det var å frakte fôrsekker over lange distanser. Mange har også utelatt kontroller i vinter og utsatt planlagt behandling. Økonomisk stress, bekymringer og usikkerhet går utover søvn og gir psykisk uheld. Det er vanskelig for reindrifutøvere å få andre til å ta over ved sykdom. Arbeidsgruppen viser til at det per i dag ikke finnes noen etablerte ordninger for tilskudd til avløsning ved sykdom i reindriften.

Da legekantoret registrerte at dette var en gjentakende problemstilling blant pasientene ble det meldt inn bekymring til Sametingspresidenten, og ledelsen i Kautokeino kommune. Bekymringen ble også meldt inn til fylkeslegen i Troms og Finnmark.

Et akutt-tiltak som ble gjennomført i et forsøk om å tilpasse seg behovene til reindrifutøvere, var å åpne for at reindrifutøvere kunne få «legetimer-på-dagen» på legekantoret. Dette tilbudet ble stort sett benyttet daglig frem til juni. Dette viser tydelig at det var et økt behov for helsehjelp blant reindrifssamene på dette tidspunktet, selv om det mangler konkrete tall på dette. Arbeidsgruppen viser til at det ikke finnes et system for registrering av arbeidsrelaterte skader og sykemeldinger i reindriften, og at det derfor er vanskelig å si noe om omfanget av problemet. Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å se nærmere på hvordan man kan få bedre kunnskap om arbeidsrelaterte skader og ulykker i reindriften.

Sametingsrådet inviterte i mars 2022 til et hastemøte hvor sentrale aktører var invitert. Her deltok blant annet SANKS, kommuneoverlegen i Kautokeino, Redd Barna og Norske Reindrifsamers Landsforbund. Kommunal- og distriktsdepartementet og Barne- og familiedepartementet deltok som observatører. Formålet med møtet var å se helhetlig på belastningene reindriften opplever.

SANKS – Samisk nasjonalt kompetansesenter – psykisk helsevern og rus (underlagt Finnmarkssykehuset) har i 2022 hatt et lavterskeltilbud til barn og unge under 18 år. Tilbudet betyr at barn, ungdom og foreldre kan kontakte SANKS direkte, uten henvisning fra lege.

SANKS har ikke hatt kapasitet til å opprette et hastetilbud til voksne under beitekrise 2022, slik de gjorde under beitekrise 2020. SANKS arbeider nå med å kunne opprette ett akutt team i tilsvarende situasjoner fremover.

¹⁴ E-postkorrespondanse mellom Anna Lajla Westerfjell Kalstad og Berit Kristine Utsi

Utover arbeidet med utvikling av tilbud har SANKS bidratt på ulike vis til å rette fokus på psykisk helsevern i forbindelse med krisesituasjoner i reindrifta. SANKS har blant annet deltatt i podkast, nyhetsinnslag og NRKs live chat hvor tema var «situasjonen i reindrifta under beitekrisen». Her var det mulig å stille anonyme spørsmål til ansatte i SANKS.

6.3.3 Videre arbeid med HMS

Arbeidsgruppen mener det er viktig å jobbe videre med HMS i reindriften, og særlig i krisesituasjoner. Arbeidsgruppen anbefaler at beredskapsutvalgene jobber for å heve bevisstheten om HMS i eget arbeid. Når beredskapsutvalgene gir veiledning og råd kan beredskapsutvalget ta kontakt med HMS-rådgiverne for å få råd om hvordan HMS kan ivaretas ved gjennomføring av tiltak.

Det er et stort behov for bedre kompetanse på HMS i reindriften. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjennomføres HMS kurs, og understreker at det er viktig at HMS-rådgiverne videreføres.

For å heve kompetansen og bevisstheten om HMS i reindriften anbefaler arbeidsgruppen at HMS blir et fast tema på de felles årlige møtene for beredskapsutvalgene.

Arbeidsgruppen viser til at arbeidsgruppen fra 2020 foreslo at Felleskjøpet utviklet mindre fôrsekker som var lettere å transportere med de transportmidlene næringen hadde tilgjengelig. Arbeidsgruppen er kjent med at Felleskjøpet har testet ut dette, men ikke funnet noen god løsning. Arbeidsgruppen oppfordrer imidlertid fôrleverandører til å fortsette å se på mulighetene.

Arbeidsgruppen anbefaler også reindriftnæringen å investere i egnet utstyr til å løfte kraftfôr/rundballer, fôrsiloer, bulk-tanker for fôr sleder som er konstruert til fôring og evt. annet utstyr som bidrar til å forenkle transport og fôring.

7 Samhandling og kommunikasjon

7.1 Innledning

I en krise er det avgjørende at roller og oppgaver er avklart, og at alle aktører har evne til å handle raskt.

Samhandlingen mellom statsforvalterne og Landbruksdirektoratet har fungert bedre i 2022 enn i 2020, og det har vært positivt med ukentlige møter om status og gjensidige oppdateringer.

Det må være god dialog mellom næring og forvaltning i en krisesituasjon. Arbeidsgruppens oppfatning er at dialogen har fungert bedre i 2022 enn i 2020.

7.2 Ansvar og roller

Statsforvalteren har det operative ansvaret i beredskapsarbeidet, både som leder av beredskapsutvalget, i tilskuddsforvaltning og tiltak som skal iverksettes. Statsforvalteren har følgende oppgaver:

Som leder av beredskapsutvalget:

- Motta og registrere meldinger om vanskelige beiteforhold, og holde alle medlemmer i Beredskapsutvalget orientert
- Innkalle til møter i beredskapsutvalget og skrive referater.
- Sikre at beredskapsutvalget holder seg oppdatert om beiteforholdene i reinbeiteområdet.
- Oversende referater og befaringsrapporter til Landbruksdirektoratet

Som statsforvalter:

- Behandle søknader om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap
- Ha oversikt over avsetningen i distriktenes beredskapsfond
- Informere næringen om status og om eventuelle iverksatte tiltak under en beitekrise
- Gi veiledning til næringen
- Holde berørte kommuner orientert om beitesituasjonen.

Landbruksdirektoratet har et koordinerende ansvar i beredskapsarbeidet, og skal bidra til lik praksis i de ulike områdene.

Årlig skal Landbruksdirektoratet:

- Holde felles møte for beredskapsutvalgene
- Oppdatere veiledere og maler for beredskapsarbeidet ved endringer i regelverk

Ved beitekriser skal Landbruksdirektoratet:

- Ha oversikt over beitesituasjonen på bakgrunn av informasjon fra statsforvalteren
- Rapportere til Landbruks- og matdepartementet om status, behov for tiltak og effekten av tiltak
- Utarbeide prognoser for behov for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap til Landbruks- og matdepartementet

- Utbetale innvilgede søknader om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap
- Informere næringen om regelverk, søknadsprosess, aktuelle tiltak

7.3 Samhandling

Det er viktig at det lages rutiner for samhandlingen mellom offentlige myndigheter som sikrer effektivitet og likebehandling. Informasjonsflyten fra statsforvalter til Landbruksdirektoratet må være løpende, men intensiveres fra det øyeblikket det blir erklært beitekrise. Statsforvalteren skal legge ut informasjon på sine nettsider om hvilke områder det er beitekrise i, befaringsrapporter og referater bør legges ut. Landbruksdirektoratet skal legge ut generell informasjon, blant annet om regelverk.

Beredskapsutvalget bør ha dialog med Veterinærinstituttets helsetjeneste for rein og HMS-rådgiverne for reindrift i Norsk landbruksrådgivning (NLR).

Beredskapsutvalget skal også delta på et felles årlig møte i regi av Landbruksdirektoratet. Til dette møtet skal også Norske Reindrifsamers Landsforbund, Veterinærinstituttet, HMS-rådgiverne i Norsk Landbruksrådgivning og aktuelle fôrprodusenter inviteres. Overfor arbeidsgruppen er det flere som har understreket viktigheten av at beredskapsutvalgene kan møtes til et slikt felles årlig møte for å utveksle erfaringer.

Beredskapsutvalgene skal rapportere om sitt arbeid til Landbruksdirektoratet fortløpende. Det skal føres referat fra befaringer og møter, og disse skal sendes til Landbruksdirektoratet. Referatene skal også gjøres tilgjengelig på Landbruksdirektoratets og statsforvalternes nettsider.

8 Tiltak i en beitekrise

8.1 Innledning

I dette kapitlet gjør arbeidsgruppen rede for hvilke tiltak som har blitt gjennomført for å bidra til å avbøte den utfordrende situasjonen reinen og reineierne har stått i under beitekrisen. Kapittel 8.2 omhandler fôring. Kapittel 8.3 omhandler tilskuddsordninger, og arbeidsgruppen gir her sine vurderinger og kommer med noen anbefalinger om endringer. Kapittel 8.4 omhandler andre aktuelle tiltak som har blitt gjort i forbindelse med beitekrisen i 2022.

8.2 Fôring

8.2.1 Innledning

Fôring er det viktigste tiltaket for å sikre dyrevelferd i en situasjon der beiten er utilgjengelige. Det er den enkelte reneiers ansvar å vurdere om reinen har behov for tilleggsfôr.

Det er ulike grader av fôring. Tilleggsfôring av rein blir brukt selv når det tilgjengelige beiter, og det kan være ulike årsaker til det. Det kan være for å utnytte beiteområder bedre, eller det kan være fordi deler av beiten er utilgjengelig på grunn av hard snø, mer snø enn normalt eller islag. Da brukes kraftfôr eller rundballer som et supplement, i tillegg til fôr som reinen finner naturlig. Tilleggsfôring kan også benyttes som en overgang til krisefôring dersom beiteforholdene blir dårligere. Hvor mye kraftfôr som anbefales ved tilleggsfôring vil avhenge av hvor mye naturlig beite som er tilgjengelig.

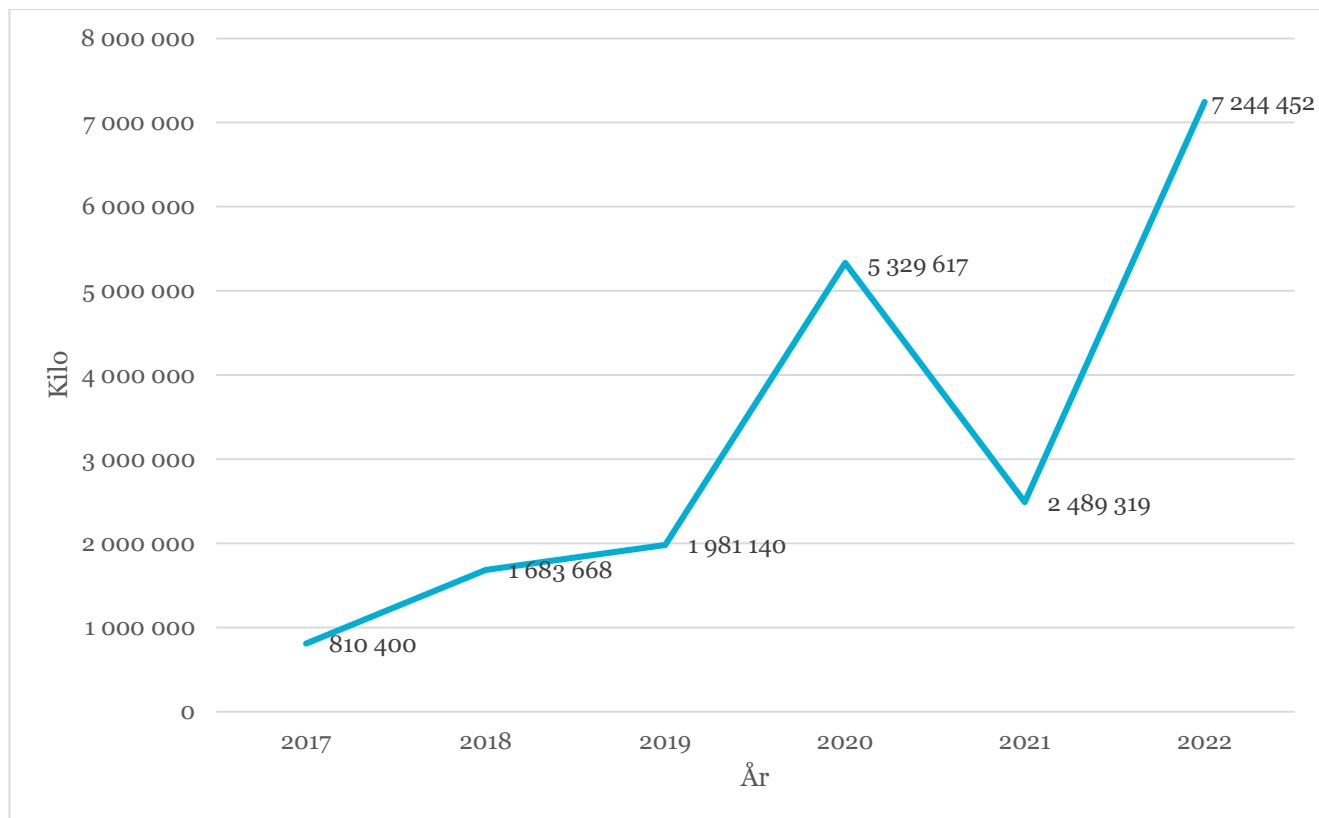
Krisefôring er enten tilleggsfôring eller fullfôring på grunn av låste beiter. Ved fullfôring dekkes nesten hele dagsbehovet til reinen. Fullfôring kan gjøres både i gjerde og på frimark.

Graden av fôring i en krise vil variere avhengig av hvor mye naturlig beite som er tilgjengelig. Slik fôring må normalt iverksettes raskt, og reinen krever normalt noe tilvenningstid til å ta fôr. Ved krisefôring når beiten er helt låst anbefales 1,5 – 2 kg. kraftfôr per rein daglig. Kraftfôrbehovet kan også endre seg ved kaldt vær ettersom energibehovet til rein øker.

8.2.2 Tilgang på reinfôr

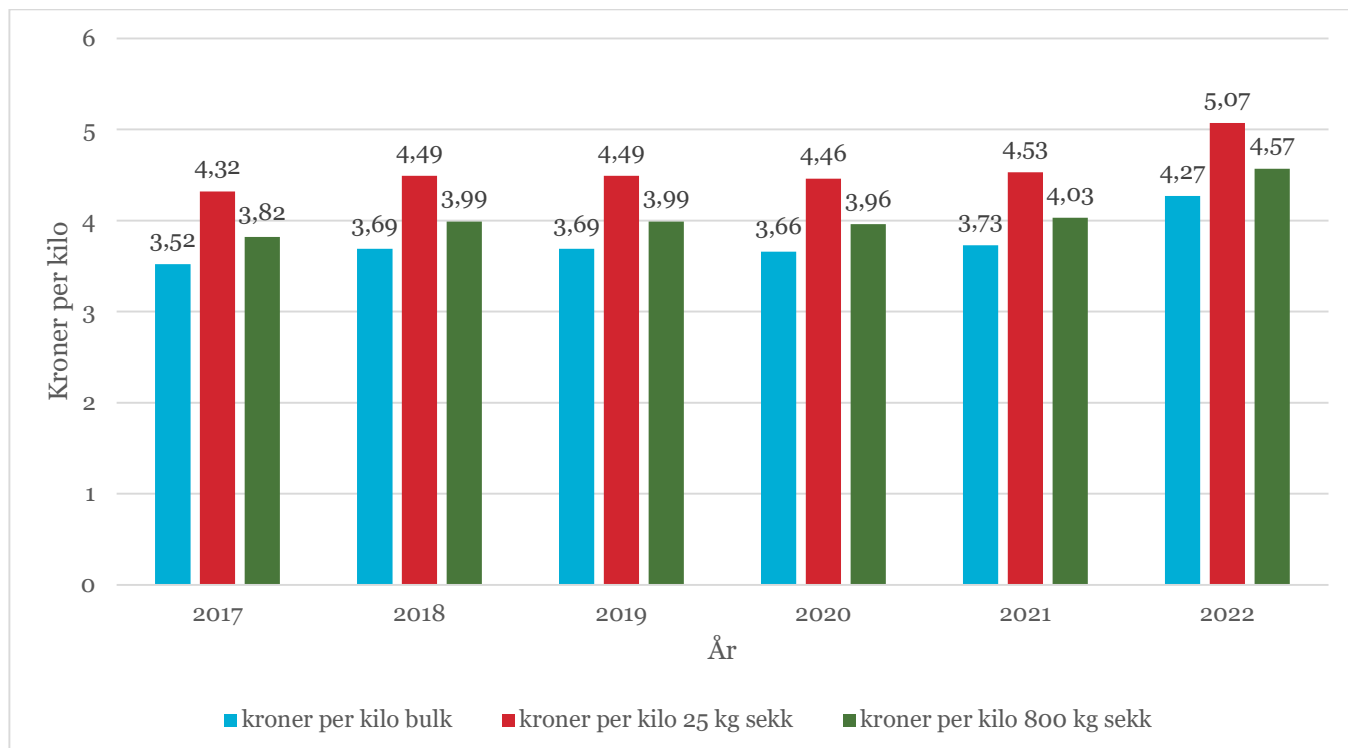
Arbeidsgruppen er ikke kjent med at det har vært store utfordringer med produksjonen av fôr under beitekrisen i 2022. Det var imidlertid en utfordring at fôr ikke ble hentet raskt nok, slik at lagrene ble fulle, og det tok lengre tid før nye leveranser kunne hentes.

Figur 2 viser salg av fôr fra 2017 til 2022. Figuren omfatter tall fra Felleskjøpet for 2017-2022, og tall fra Fiskå mølle fra 2021 og 2022. I tillegg til kraftfôr blir reinen fôret med grovfôr, men dette har ikke arbeidsgruppen oversikt over. Der det er tilgang på reinlav brukes det.

Figur 2 Kjøp av reinfôr 2017 – 2022, kilo

Kilde: Felleskjøpet/Fiskå mølle

Figur 3 Pris kraftfôr fra Felleskjøpet 2017-2022, per kilo for bulk, 25 kg sekk og 800 kg sekk

Kilde: Felleskjøpet

Prisen på kraftfôr fra Felleskjøpet i perioden 2017 til 2022 vises i figur 3. Prisene er uten mva. Figuren viser at prisene variere mellom hvilke kvantum man bestiller, og bulk er billigst. Prisene har økt fra 2020 til 2022. I mars 2022 økte prisene på reinfôr med 35 øre per kilo. Bakgrunnen for prisøkningen var, i tillegg til høye energipriser, økte råvarepriser på verdensmarkedet som ble forsterket av krigen i Ukraina.¹⁵

Et anslag på hva kjøp av kraftfôr har kostet næringen er i overkant av 41,3 mill. kroner. I denne beregningen er mva. lagt til prisen i figur 3, og prisen for 800 kilos sekk er brukt. Anslaget omfatter bare kraftfôr, fordi arbeidsgruppen ikke har oversikt over kjøp av grovfôr. Til sammenligning er det utbetalt 46,8 mill. kroner i tilskudd til kriseberedskap, jf. kapittel 8.3.2.

8.2.3 Innkjøp av fôr og merverdiavgift

I mange reinbeitedistrikter blir kraftfôret kjøpt inn av distriktet, som igjen fordeler det videre til siidaandelene. Det er både praktiske og økonomiske hensyn som ligger til grunn for denne løsningen. Det er distriktet ved distriktsstyret som er tilskuddsmottaker og disponerer over distriktets beredskapsfond, og felles bestilling og frakt av fôr kan redusere kostnadene.

Reinbeitedistriktene har ikke avgiftspliktig omsetning, og er derfor ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Dette er et vilkår for rett til fradrag for inngående merverdiavgift, jf. merdverdiavgiftsloven [§ 8-1](#).

Ved andre fellesinvesteringer som reinbeitedistriktet foretar, slik som anskaffelse av gjerder og anlegg, så oppstår ikke denne problemstillingen. Disse anskaffelsene er i hovedsak finansiert av distriktskassen, som alle siidaandelene plikter å betale et årlig tilskudd til, jf. reindrifftsloven [§ 46](#) første ledd. Finansdepartementet og Skattedirektoratet har lagt til grunn at slike investeringer må anses som en naturlig del av reieneiernes avgiftspliktige virksomhet, og at den enkelte reieneier kan fradragsføre sin respektive andel av merverdiavgiften i sitt merverdiavgiftsregnskap.

I noen reinbeitedistrikter har man forsøkt å løse dette ved at distriktet fordeler midler fra distriktets beredskapsfond til siidaandelene, slik at det er siidaandelene som kjøper fôr. En siidaandel som har en avgiftspliktig omsetning på over 50 000 kroner i året er registrert i Merverdiavgiftsregisteret og kan derfor ha rett til fradrag for inngående merverdiavgift. Tilskuddet som utbetales fra distriktet vil regnes som skattepliktig inntekt for siidaandelsinnehaveren, jf. skatteloven [§ 5-1](#) første ledd.

En slik løsning stiller imidlertid krav til at distriktet sikrer rapportering fra siidaandelene, i tilfelle det gjennomføres kontroll av tilskuddsutbetalingene.

8.2.4 Kunnskap om fôring

Under en beitekrise har reinen næringsmangel og det er viktig at fôringen innføres gradvis slik at reinen får tid til å venne seg til å ta fôr, og at fôret har rett kvalitet. For distrikter som ikke har drevet med tilleggsfôring før kan den manglende erfaringen med tilleggsfôr oppleves som et ekstra stressende element.

¹⁵ [Nyhetssak fra Felleskjøpet mars 2022](#)

Etter beitekrisen i 2020 er det flere reineiere enn tidligere som har erfaring med fôring. Samtidig er det fortsatt reineiere som ikke har erfaring med tilleggsfôring.

Tilleggsfôring er komplekst og krever god kunnskap om tilstanden til rein, hvilken type fôr man skal velge og hvor mye fôr man skal gi. Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) publiserte i 2021 en veileder for tilleggsfôring.¹⁶ I tillegg har NIBIO og Veterinærinstituttet utarbeidet et kursopplegg for fôring av rein. Norske Reindriftsamers Landsforbund skal holde kurs på grunnlag av dette kursopplegget, i samarbeid med NIBIO og Veterinærinstituttet. Reineiere med erfaring fra tilleggsfôring bør være bidragsytere.

Kunnskap om tilleggsfôring er avgjørende for å kunne håndtere situasjoner med vanskelige beiteforhold. Kurs for reineiere er et viktig verktøy for å bygge opp kompetanse om fôring. Arbeidsgruppen understreker at Norske Reindriftsamers Landsforbund bør prioritere å gjennomføre kurs, basert på kursopplegget som er utarbeidet av NIBIO og Veterinærinstituttet. Arbeidsgruppen anbefaler også at det jobbes videre med å etablere en kunnskapsplattform for fôring av rein.

8.2.5 Transport av fôr

Transport av fôr omfatter transport fra fôrleverandør, og uttransport av fôr til reinflokken. Transportavstandene er i mange tilfeller lange.

De fleste benyttet seg av fôrleverandørens tilbud om frakt for å få fraktet fôr fra fôrleverandør, mens noen hentet fôr på lager og fraktet selv.

I 2020 ble det organisert uttransport av fôr med helikopter i Troms og Finnmark. Det ble brukt 16 mill. kroner fra kriseberedskapsfondet til dette. I 2022 organiserte reindriftsnæringen egen transport. Det ble gjort på ulike måter, men uttransport til reinflokken ble i hovedsak gjort med egne kjøretøy. Dette var arbeids- og ressurskrevende, ga slitasje på utstyr, og økt risiko for skader og ulykker.

Landbruksdirektoratet har høsten 2022 inngått rammeavtale med Heliteam om bruk av helikopter under beitekriser, for befaringer og uttransport av fôr. Det skal fastsettes kriterier for når rammeavtalen skal kunne brukes.

Arbeidsgruppen ser at det er utfordringer med transport av fôr der avstandene er store, og at det er viktig å få fôret ut til flokken i tide. Arbeidsgruppen ser derfor positivt på at Landbruksdirektoratet nå har inngått en rammeavtale om bruk av helikopter i en beitekrise. Arbeidsgruppen understreker at det er viktig at det lages kriterier for bruken av helikopter som gjør at helikopter kan brukes der det er nødvendig, men at man samtidig avveier bruken av helikopter opp mot behovet for tilskudd til distriktene fra kriseberedskapsfondet.

Transitt gjennom Finland

I områder som grenser til Finland vil det kunne redusere transportavstandene å transportere gjennom Finland. Flere reineiere har derfor etterspurt muligheten for å transportere fôr gjennom Finland. Dette ville redusert transportavstanden betydelig for siidaer i Kárášjohka (Karasjok) og Guovdageaidnu (Kautokeino)-

¹⁶ Fôring av reinsdyr og fôringsrelaterte sykdommer. [NIBIO POP 8\(4\)2022 \(unit.no\)](#)

området. Dette kan illustreres med et konkret eksempel, der transportavstanden fra sted for levering av fôr til fôringssted er 80 kilometer på norsk side, mens den er 20 kilometer på finsk side.

Arbeidsgruppen har forsøkt å undersøke hvilke krav som stilles til en slik prosess, men det må tas forbehold om at denne fremstillingen ikke nødvendigvis gir en fullstendig oversikt over regelverket, og at det kan gjelde ytterligere krav enn det som fremgår her. Det må også tas forbehold om at det finske tollvesenet kan ha ett mer omfattende regelverk.

Prosedyren hvor en vare transporteres fra ett land og til ett annet land eller tilbake til det opprinnelige landet, og hvor minst en grense krysses, kalles en transittering. Regelverket for transittering fremgår av Transitteringskonvensjonen (Konvensjon om en felles transitteringsprosedyre av 20. mai 1987).

Når en vare skal transitteres, må det være en hovedansvarlig for transporten. Den hovedansvarlige for prosedyren er ansvarlig for at transitteringen skjer i samsvar med bestemmelsene i Transitteringskonvensjonen. Den hovedansvarlige for prosedyren må fylle ut en transitteringsdeklarasjon utstedt av Tolletaten før oppstart. Det mest praktiske er å benytte seg av en autorisert avsender, men det er også mulig for privatpersoner å benytte ordningen med transittering av varer. I så fall kreves det at man på forhånd stiller en garanti i form av et kontant depositum eller en bankgaranti for den enkelte sendingen.

Hvis den som er som hovedansvarlig for prosedyren ikke er en autorisert avsender, må vedkommende legge frem transitteringsdeklarasjonen og varene ved avgangstollstedet i ekspedisjonstiden. Hvis transitteringsdeklarasjonen inneholder all nødvendig informasjon, registrerer tollmyndighetene deklarasjonen på avgangsstedet, og frigir varene for transittering. Det er opp til avgangstollstedet å bestemme om transporten skal forsegles eller ikke. Avgangstollstedet vil fastsette en tidsfrist for når varene skal legges frem ved bestemmelsestollstedet.

En transittering avsluttes når den hovedansvarlige for prosedyren fremlegger følgedokumentene ved bestemmelsestollstedet innen tidsfristen som er angitt.

Det er fullt mulig for reindriftsnæringa å kjøpe tjenesten (utstedelse av transitteringsdokumenter) hos en autorisert avsender. Transitteringsdokumentene vil omhandle norske varer (dyrefôr), som passerer grensen til Finland av praktiske årsaker. Avsenderen må enten selv eller via en speditør/autorisert avsender sørge for at alle relevante dokumenter som er relatert til forsendelsen følger varene gjennom hele reiseruten.

En utfordring med transitteringsregelverket er kravet om at varen – i dette tilfellet fôret – føres tilbake ved en grenseovergang med tollsted. Det er norsk/finske grenseoverganger ved Kivilompolo (E45), Karigasniemi (Rv. 92) og Helligskogen/Kilpisjärvi (E8). Når fôret må fraktes tilbake på ett av disse stedene vil en eventuell fordel med transport gjennom Finland kunne forsvinne.

Import av fôr

En annen mulighet for å redusere transportavstandene er å importere fôr fra Finland. Det er imidlertid toll på import av fôr, og prisen på fôret vil kunne bli høyere enn ved kjøp i Norge.

Landbruksdirektoratet kan ifølge forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer (FAT) [§ 25](#) annet ledd innrømme tollnedsettelse «for å hindre alvorlige markedsforstyrrelser». Det er imidlertid

klart at så lenge norske produsenter kan levere fôr, så foreligger det ikke en «alvorlig markedsforstyrrelse», og det er da ikke grunnlag for en generell tollnedsettelse.

8.2.6 Sanking av reinlav

Manglende tilgang til reinlav er en utfordring for reindriften. På bakgrunn av anbefalingen fra arbeidsgruppen som gjennomgikk beitekrisen i 2020 fikk Landbruksdirektoratet, i samarbeid med Mattilsynet, i oppdrag å identifisere områder utenfor det samiske reinbeiteområdet i Norge der det er mulig å sanke reinlav. Rapporten ble oversendt Landbruks- og matdepartementet i mai 2022.

Rapporten viser at det er begrenset med lavressurser å hente utenfor det samiske reinbeiteområdet, nord for CWD-grensen. Landbruksdirektoratet konkluderer med at det må gjennomføres kartlegging av lavforekomstene dersom man ønsker å gå videre med dette. Nytteverdien opp mot kostnadene ved å utføre fysiske beitekartlegginger på sommerhalvåret må veies opp mot hverandre. Slik Landbruksdirektoratet vurderer dette basert på innhentet informasjon fra statsforvalteren, forskere og andre ressurspersoner, er nytteverdien mest sannsynlig liten fordi det trolig er lite reinlav å finne. Veid opp mot kostnadene en slik beitekartlegging vil kreve, ser ikke direktoratet verdien i å foreta en slik kartlegging.

Ved en eventuell beitekartlegging anbefaler Landbruksdirektoratet at undersøkelsene gjennomføres i Nordland fylke på de store øyene som er nevnt, dette gjelder følgende: Andøya, Langøya, Vestvågøy, Austvågøy og Vega.

Mattilsynet har ingen innvendinger mot sanking av reinlav i disse områdene.

Arbeidsgruppen har vurdert rapporten fra Landbruksdirektoratet om sanking av lav. Arbeidsgruppen er enig i vurderingen av at potensialet for organisert sanking av lav utenfor det samiske reinbeiteområdet ikke er stort nok, og anbefaler ikke at dette følges opp videre. Arbeidsgruppen understreker imidlertid at tilgang på reinlav er viktig, og at reinlav blant annet er sentralt som overgangsfôr når man skal starte fôring med kraftfôr. Det bør derfor på sikt jobbes videre med å finne løsninger for tilgang på reinlav nord for CWD - grensen.

8.3 Tilskudd til håndtering av beitekrise

8.3.1 Reindriften utviklingsfond - kriseberedskapsfondet

Gjennom Reindriftsavtalen 2018/2019 ble det etablert et sentralt kriseberedskapsfond fra budsjettåret 2019. Bruken av kriseberedskapsfondet reguleres av forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Formålet med kriseberedskapsfondet er å forhindre omfattende tap av rein eller andre store dyrevelferdsmessige utfordringer ved beitekriser, der reinbeitedistriktets eller reinlagets eget kriseberedskapsfond ikke er tilstrekkelig til gjennomføring av nødvendige tiltak. Det er statsforvalteren som administrerer ordningen, mens Landbruksdirektoratet står for utbetaling av tilskudd.

Kriseberedskapsfondet er en del av Reindriftens utviklingsfond, og det settes av midler til fondet over reindrifftsavtalen. I tillegg til midlene som er satt av over reindrifftsavtalen, er det gitt ekstraordinære bevilgninger til fondet under beitekrisene i 2020 og 2022.

I februar 2022 ble avtalepartene enige om å omdisponere ubrukte midler fra Reindriftens utviklingsfond (RUF) i 2021, tilsvarende 3,9 mill. kroner. Disse ble overført til fondet umiddelbart. I tillegg ble avtalepartene enige om å sette av 3,2 mill. kroner av mindreforbruket fra 2021, under forutsetning av at mindreforbruket ble overført til 2022.

Avtalepartene har også tilført midler ved å belaste egenkapitalen til RUF med 13,2 mill. kroner. Stortinget vedtok en ekstraordinær bevilgning på 30 mill. kroner til fondet i april 2022. Tabell 2 viser beholdningen i kriseberedskapsfondet fra det ble etablert til 2022.

Tabell 2 Beholdning i kriseberedskapsfondet 2019-2022 (kroner)

	2019	2020	2021	2022
Beholdning per 1.1	0	1 686 646	1 106 835	2 589 137
Avsetning reindrifftsavtalen	2 000 000	1 000 000	3 000 000	4 500 000
Overføring av egenkapital fra RUF		10 000 000		13 200 000
Omdisponert ubrukte midler fra 2021				7 173 280
Ekstraordinær bevilgning		30 000 000		30 000 000
Totalt kriseberedskapsfond	2 000 000	42 686 646	4 106 835	57 462 417

Kilde: Landbruksdirektoratet

8.3.2 Ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap

Samtidig med at kriseberedskapsfondet ble etablert i 2019 ble det etablert en tilskuddsordning gjennom forskrift 20. juni 2019 nr. 852 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Under beitekrisen i 2020 ble det fastsatt egne satser i sluttprotokoll fra forhandlingene om Reindrifftsavtalen 2020/2021, som gjaldt i tillegg til forskriften. Det ble gitt tilskudd til kjøp av fôr på 2 kroner per rein i vårflokk for den perioden beredskapsutvalget hadde definert at det var beitekrise i området.

I 2022 ble det gjort endringer i denne tilskuddsordningen, jf. kapittel 4. Tilskuddsordningen reguleres nå av forskrift 4. februar 2022 nr. 165 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Beregningen av tilskuddet fremgår av forskriften § 4. I starten av beitekrisen ble det gitt et tilskudd på 4,50 kroner per rein per døgn. Dette ble senere økt til 5 kroner per rein per døgn, etter enighet mellom avtalepartene. Bakgrunnen for at grunnlaget for beregning av tilskudd ble økt var den ekstraordinære bevilgningen på 30 mill. kroner, som gjorde det mulig å gi ytterligere støtte til reinbeitedistrikter der det var beitekrise. Grunnlaget for beregning av tilskudd ble justert tilbake til 4,50 kroner fra og med 1. juli 2022.

Det er reinbeitedistrikter og reinlag som kan søke om det ekstraordinære tilskuddet. Det stilles krav om at beredskapsutvalget har fastslått beitekrise i området det søkes om tilskudd for, og at midlene avsatt i distriktets/reinlagets beredskapsfond ikke er tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige tiltak.

Etter gjeldende regelverk kan det søkes om tilskudd for en periode på 15 døgn av gangen. Hvis beitekrisen varer ut over dette kan det søkes om tilskudd for en ny periode på 15 døgn. Avtalepartene valgte å begrense perioden det kunne søkes om tilskudd for fordi det var usikkerhet om hvorvidt beholdningen i fondet ville være tilstrekkelig til å dekke behovet, og det var behov for å sikre at midlene ble fordelt på flere. Dersom man hadde betalt ut for lengre perioder av gangen ville man risikert at det ikke var midler igjen til de som søkte senere.

Formålet med omleggingen var å forenkle tilskuddsbehandlingen, av hensyn til at distriktene skulle få utbetalt midlene raskt, og av hensyn til forvaltningens arbeidsbyrde. Det ble derfor bestemt at tilskuddet skulle utbetales til distriktenes eget beredskapsfond, og at distriktene kunne disponere midlene i henhold til reglene i forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikt og reinlag.

Forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag åpner for at tilskuddet kan benyttes til blant annet leie av alternative beiteområder, innkjøp av fôr, innleid arbeidskraft, transport av fôr og personell, samt flytting av rein til alternative beiteområder.

Av den ekstraordinære bevilgningen fra Stortinget på 30 mill. kroner, ble det satt av 3,2 mill. kroner til et særskilt tilskudd til transport av rein fra vinterbeite til sommerbeite. Dette tilskuddet utgjorde 0,18 kroner per rein per kilometer. Det ble lagt opp til at distriktene selv måtte organisere transporten, og transporten måtte gjennomføres før det ble søkt om tilskudd.

Transporttilskuddet er regulert av [§ 5](#) i forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Det var opprinnelig et krav at transport var gjennomført og søknad om tilskudd var sendt før 10. mai. Etter tilbakemelding fra næringen om at dette var vanskelig å få til i praksis, særlig for de som flyttet tett opp mot fristen, ble søknadsfristen utvidet til 31. mai.

Det ble utbetalt tilskudd til transport til 18 distrikter, og totalt 34 909 rein ble flyttet. Med ett unntak var det distrikter i Finnmark som søkte om og fikk tilskudd til flytting.

Tabell 3 viser utbetaling av tilskudd fra kriseberedskapsfondet i perioden 2020 til 2022. I 2019 ble det ikke utbetalt tilskudd fra kriseberedskapsfondet.

Tabell 3 Tilskudd under beitekriser i perioden 2020-2022 (kroner)

	2020	2021	2022
Tilskudd fra kriseberedskapsfondet	41 579 812	1 402 700	46 808 341
<i>Tilskudd til reinbeitedistrikter</i>	<i>24 685 628</i>	<i>1 402 700</i>	<i>43 717 770</i>
<i>Tilskudd til bruk av helikopter</i>	<i>16 313 233</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Tilskudd til annen transport av fôr</i>	<i>580 951</i>		
<i>Tilskudd til transport av levende rein</i>		<i>0</i>	<i>3 090 571</i>
Tilskudd fra Sametinget	1 275 000		750 000
Tilskudd fra Fefo	2 000 000		

Kilde: Landbruksdirektoratet

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at tilskuddsordningen generelt har fungert godt under beitekrisen 2022. Tilbakemeldingen fra reindriftsnæringen er at grepene som ble gjort for å forenkle forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap har fungert godt, og at det var enklere å forholde seg til regelverket enn det var i 2020.

Arbeidsgruppen har vurdert gjeldende forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Etter forskriften er det reinbeitedistrikter og reinlag som kan søke og motta ekstraordinært tilskudd. Arbeidsgruppen legger til grunn at dette er en absolutt regel, og at det ikke skal kunne dispenseres fra forskriften. Det betyr at andre, for eksempel siidaer, ikke er berettiget til å søke om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap.

Arbeidsgruppen har også fått tilbakemelding om at det har vært arbeidskrevende for reindriftsnæringen med tilskuddsperioder på 15 døgn, og at det er ønskelig med lengre perioder slik at det ikke må søkes like ofte. Arbeidsgruppen har forståelse for dette, men samtidig er det gode grunner for en kort tilskuddsperiode. Ordningen med tilskuddsperioder på 15 døgn ble valgt for å forsikre seg om at kriseberedskapsfondet skulle komme berørte reineiere til gode over et lengre tidsrom, uavhengig av når beitekrisen inntraff for den enkelte. Beholdningen i kriseberedskapsfondet er begrenset, og ved lengre tilskuddsperioder løper man risikoen for at fondet går tomt før alle med behov har fått tilskudd.

Ved vurderingen av lengre tilskuddsperioder må hensynet til et enklere og mindre arbeidskrevende søknadssystem veies opp mot hensynet til at beholdningen i fondet skal rekke til de distriktene som har beitekrise.

På grunn av den klare tilbakemeldingen som næringen selv har gitt foreslår arbeidsgruppen at tilskuddsperioden endres fra 15 døgn til 30 døgn. Dette krever en endring av forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 4](#) tredje ledd.

8.3.3 Rapportering

Reinbeitedistriktet skal rapportere om bruken av eget kriseberedskapsfond til statsforvalteren senest fire måneder etter at beitekrisen er opphørt, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-4](#) første ledd.

Den som disponerer over kriseberedskapsfondet plikter å gi alle opplysninger som statsforvalteren finner nødvendig. Statsforvalteren skal føre tilsyn med at bruken av kriseberedskapsfondet er riktig, og skal ha tilgang til all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedrører bruken, jf. forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-4](#) andre og tredje ledd.

Disse reglene gjelder tilsvarende for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap, jf. forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 9](#).

Arbeidsgruppen har fått tilbakemelding om at reinbeitedistriktene i enkelte områder har måtte rapportere om bruken av det ekstraordinære tilskuddet ved hver nye søknadsperiode på 15 døgn. Det har blitt stilt krav om dokumentasjon på at eget beredskapsfond har vært tomt etter 15-dagersperioden, og rapportering på hva tilskuddet for den forrige 15-dagersperioden har blitt brukt på.

Det følger av forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-4](#) første ledd at reinbeitedistriktet/reinlaget skal rapportere om bruken av kriseberedskapsfondet senest fire måneder etter at beitekrisen er opphørt. Rapporteringen for det ekstraordinære tilskuddet skal skje samtidig, jf. forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 9](#). Det framgår ikke av forskriften hvordan distriktene skal rapportere, men Landbruksdirektoratet har utarbeidet et skjema for rapportering som er enkelt og oversiktlig.

Arbeidsgruppen anbefaler at kravene til rapportering på bruk av distriktenes beredskapsfond og ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap tydeliggjøres. Rapporteringen må være enkel og gjennomførbar, og praktiseres likt av alle statsforvalterne.

Etter gjeldende forskrift skal det rapporteres 4 måneder etter at beitekrisen var avsluttet. Denne bestemmelsen gir mange ulike frister for rapportering, og kan være krevende å forholde seg til for forvaltningen. Arbeidsgruppen mener at det vil gi både næring og forvaltning mer forutsigbarhet om det settes en frist for rapportering, for eksempel 1. september. Arbeidsgruppen foreslår at det gjøres endringer i forskriften som tydeliggjør hva som skal rapporteres, og når det skal rapporteres. Det bør også framgå tydelig at regnskap og dokumentasjon må oppbevares og kunne framvises dersom det gjennomføres kontroller.

8.3.4 Forholdet til andre tilskuddsordninger

Tilskudd til utgifter til fôring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite.

Formålet med tilskudd til fôring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite er å kompensere for deler av kostnadene som berørte distrikter, siidaer og siidaandeler er påført som følge av manglende konvensjon om reinbeite mellom Norge og Sverige, jf. forskrift om tilskudd til utgifter ved fôring og flytting av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite.

Det er sju reinbeitedistrikter som hadde rett til reinbeite i Sverige etter den tidligere reinbeitekonvensjonen, og som derfor kan innvilges tilskudd. Det beregnes et tilskudd til fôring av rein på 450 kroner per rein, og et tilskudd til flytting av rein på 0,25 kroner per rein per kilometer. Det gis bare tilskudd til det antallet dyr distriktene hadde rett til å ha på vinterbeiter i Sverige.

Fordi dette tilskuddet blant annet benyttes til fôring er det lagt føringer for at ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap skal avkortes mot dette tilskuddet.

Noen av de aktuelle distriktene har flere dyr nå enn det de etter konvensjonen av 1972 hadde rett til å ha på vinterbeiter i Sverige, slik at de ikke får kompensasjon for alle berørte dyr. Alle de aktuelle distriktene har reintall under fastsatt øvre grense. Arbeidsgruppen legger til grunn at disse distriktene får tilskudd til kriseberedskap til det antallet dyr de ikke får tilskudd for fra denne ordningen.

Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å se nærmere på forholdet mellom tilskudd som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige og ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Det er usikkerhet om hvor lang periode tilskuddet som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige

er beregnet for. Arbeidsgruppen oppfordrer derfor avtalepartene til å se nærmere på perioden dette tilskuddet gis for.

Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak

Formålet med tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT-tilskudd)¹⁷ er å sikre iverksettelse av effektive forebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket, samt konfliktdempende tiltak for begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper.

I henhold til denne forskriften kan det blant annet søkes om tilskudd til fôringstiltak. I 2020 ble det lagt føringer om at ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap skulle avkortes mot dette tilskuddet, dersom man hadde fått tilskudd til fôring. Dette ble i mindre grad gjort i 2022.

FKT-tilskudd der fôring inngår, er vanskelig å sammenligne med ekstraordinære tilskudd til kriseberedskap. Det mest aktuelle tiltaket fremgår av forskrift om forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak § 5b strekpunkt 5, som omhandler «fôring av tamrein i korte perioder av året for å samle flokken med formål å unngå rovvilttap». Hvordan dette praktiseres, kan være ulikt mellom statsforvalterne. Enkelte statsforvaltere innvilger dette tilskuddet bare til tilleggsfôring på frimark i kalvingsperioden. Det er også sannsynlig at dette tilskuddet utgjør en prosentandel, f.eks. 50 pst. av de totale kostnadene for tiltaket. Dessuten kan både reinbeitedistrikter, siidaer, siidaandeler og reineiere søke og motta FKT-tilskudd.

Avkorting mot FKT-tilskudd vil måtte gjøres på grunnlag av en komplisert utregning som kan være vanskelig å få riktig, tilskuddsmottakerne kan være ulike og tilskuddsandelen for FKT-tilskudd kan variere. I tilfeller der FKT-tilskudd og ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap brukes til å dekke de samme kostnadene, kan statsforvalteren vurdere om det bør foretas en avkorting. Dette vil være tilfeller der at søkeren er den samme på begge ordninger, tiltaket er definert innenfor samme tidsperiode og grunnlaget for beregning av tilskudd må være sammenlignbare for begge ordningene.

Arbeidsgruppen mener på denne bakgrunnen at sammenhengen mellom FKT-tilskudd og tilskudd til kriseberedskap er så liten at det ikke er relevant å vurdere disse to tilskuddene mot hverandre.

8.3.5 Tilskudd fra andre aktører

Sametinget bevilget 750 000 kroner til tilskudd til transport av rein fra vinterbeite til vår- og sommerbeite i april 2022.¹⁸

Kautokeino kommune har et lokalt krisefond som er beregnet for reindriftnæringen. Den 7. april vedtok Kautokeino kommunestyre en tilleggsbevilgning på 200 000 kroner til det kommunale krisefondet. Midlene skulle gå til siidaandeler som var rammet av beitekrisen. Bevilgningen kom i tillegg til midlene som var igjen i fondet etter beitekrisen i 2020, og til sammen var det 574 587 kroner i fondet. De som kunne

¹⁷ [Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak - Lovdata](#)

¹⁸ <https://sametinget.no/aktuelt/sametinget-stotter-med-750-000-kroner-til-transport-av-rein.20321.aspx>

viser til høyere drivstoffutgifter i første kvartal 2022 enn i samme periode i 2019, kunne søke om støtte fra kommunens krisefond på inntil 50 000 kroner per siidaandel.¹⁹

8.4 Andre tiltak

Det er også andre tiltak enn fôring som kan være viktige i en beitekrise. I dette kapittelet gis det en oversikt over mulige tiltak, og hvilke av disse som ble gjennomført under beitekrisen i 2022.

Midlertidig oppheving av fredning mot reinbeite

Noen områder er fredet mot reinbeite. I disse områdene kan det gis dispensasjon, slik at reindriften likevel kan bruke områdene i tidsavgrensede perioder. Landbruksdirektoratet har innvilget dispensasjon fra fredning mot reindrift i to tilfeller i 2022. Det ble innvilget dispensasjon til Sør-Senja reinbeitedistrikt fra og med 12. februar 2022, til og med 31. mars 2022, for inntil 30 rein på Stonglandshalvøya.²⁰ Det ble innvilget dispensasjon til Reinbeitedistrikt 14A Spiertagáisa, for beiting på Njarggahas på Oldereidneset i Porsanger kommune i perioden fra og med 20. februar 2022 til og med 30. april 2022 for inntil 300 rein.²¹

Endringer i beitetider

Statsforvalteren kan gi dispensasjon fra bestemmelser i bruksreglene om beitebruk og beitetid når sterke grunner taler for det, jf. reindriftsloven § 59. I Troms og Finnmark ble det gitt dispensasjoner fra beitetider i 6 reinbeitedistrikter.

For de berørte distriktene i Nordland er ikke endringer i beitetider særlig aktuelt, ettersom 10 av 12 reinbeitedistrikter er organisert som helårsdistrikt og har ikke beitetider.

I Trøndelag er det ett distrikt som har beitetider, for øvrig er alle distriktene helårsdistrikter.

Arbeidsgruppen mener at statsforvalteren bør gi dispensasjon fra fastsette beitetider i beitekriser. For å unngå konflikter bør det imidlertid bare gis mulighet til å flytte til alternative beiteområder innenfor eget distrikt, med mindre distriktet har avtaler med andre distrikter.

Avtaler om bruk av andre distrikters arealer

Reindriftsutøverne kan selv inngå avtaler om bruk av arealer i andre distrikter. Arbeidsgruppen kjenner ikke til slike avtaler.

Begrensning av annen ferdsel i områdene

Det er kommunene som forvalter motorferdsel i utmark. Kommunen kan fastsette egen forskrift om snøskuterløyper på vinterføre og også fastsette begrensninger for tidsperioder, m.m. Arbeidsgruppen kjenner til at et fåtall kommuner har vedtatt slike begrensninger av hensyn til beitekrise vinteren og våren 2022. Blant annet stengte Karasjøk kommune en skuterløype, og det var noen skuterløyper i Porsanger kommune som ble stengt.

¹⁹ [Hjelp til reindriften i forbindelse med beitekrisen - Guovdageainnu suohkan](#)

²⁰ [Jf. Forskrift om fredningsbestemmelser for reindrift, Stonglandshalvøya, Tranøy kommune, Troms - Lovdata](#)

²¹ [Jf. Forskrift om fredning av visse områder i Finnmark mot reinbeite, Finnmark - Lovdata](#)

Statsforvalteren har hjemmel i forskrift om motorkjøretøyer i utmark m.m. [§ 2](#) tredje ledd til å begrense eller forby kjøring i spesielt sårbare områder. Arbeidsgruppen kjenner ikke til at dette har blitt gjort i forbindelse med beitekrisen.

Informasjon til friluftsliv

Statsforvalteren i Nordland, Troms og Finnmark har informert om beitekrisen med oppfordring om å ta hensyn til reinen. Kommunene Karasjok, Kautokeino, Porsanger, Tana og Alta har også bruk nettsidene til å informere og oppfordre til aktsomhet i forbindelse med ferdsel i naturen.

Ekstraordinær båndtvang

Statsforvalteren kan med hjemmel i lov 4. juni 2003 nr. 74 om hundehold (hundeloven) [§ 7](#) fastsette forskrift om at hunder skal holdes i bånd eller forsvarlig innestengt eller inngjerdet når hensynet til reindriften tilsier det. Statsforvalteren i Nordland fastsatte en forskrift i mars 2020 om ekstraordinær båndtvang i kommuner der det var beitekrise. Hensikten var å beskytte drektige simler, kalver og rein generelt mot forstyrrelser i en kritisk periode som følge av vanskelige beiteforhold og store snømengder. Dette ble ikke gjort i 2022.

Annet

Statsforvalteren kan med hjemmel i reindriftsloven [§ 65](#) annet ledd stille vilkår for eller nedlegge tidsbegrenset forbud mot større arrangement, idrettsstevne, jakthundprøve eller liknende virksomhet som kan være til særlig skade for reindriften. Arbeidsgruppen kjenner ikke til at dette har blitt gjort i forbindelse med beitekrisen i 2022. Arbeidsgruppen antar at bruken av denne hjemmelen tar tid på grunn av høringene som kreves, og at det dermed er et virkemiddel med begrenset effekt.

Kautokeino kommune åpnet også en vinterstengt vei, så transport av fôr skulle kunne gjøres mer effektivt.

Arbeidsgruppen mener at statsforvalteren også bør vurdere om det er andre ekstraordinære virkemidler som bør brukes hvis reindriften anmoder om det, for eksempel ekstraordinær båndtvang eller begrensninger i motorferdsel dersom kommunen ikke gjør det selv.

9 Arbeidsgruppens anbefalinger

- Arbeidsgruppen anbefaler at den gjeldende definisjonen av beitekrise videreføres.
- Arbeidsgruppen anbefaler et justert mandat for beredskapsutvalgene, jf. vedlegg 1.
- Arbeidsgruppen anbefaler at distriktsstyret kan vedta å åpne eget beredskapsfond fra det tidspunkt det meldes om en beitekrise, og at forskrift om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag [§ 2-2](#) endres.
- Arbeidsgruppen oppfordrer alle distrikter til å sette av tilstrekkelige midler i beredskapsfondet. Arbeidsgruppen anbefaler også at distriktene har en plan for fordelingen av midlene i beredskapsfondet.
- Arbeidsgruppen anbefaler at tidspunktet for beitekrisen regnes fra det tidspunktet reinbeitedistriktet melder fra om vanskelige beiteforhold og ber om at beredskapsutvalget kommer på befarung.
- Arbeidsgruppen anbefaler at beredskapsutvalgene innhenter dokumentasjon i form av bilder, videoer og meteorologisk data ved varsel om beitekrise. Arbeidsgruppen anbefaler også at beredskapsutvalgene innhenter slik dokumentasjon for å kunne vurdere når beitekrisen er opphørt.
- Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å vurdere om det skal utarbeides en felles metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet ved befaringer.
- Arbeidsgruppen anbefaler å endre forskrift om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap [§ 4](#) tredje ledd slik at søknadsperioden for ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap endres fra 15 til 30 dager.
- Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å se nærmere på forholdet mellom tilskudd til kriseberedskap og andre tilskuddsordninger som kan benyttes til føringstiltak. Dette gjelder blant annet tilskudd til utgifter til føring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite og tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak.
- Arbeidsgruppen anbefaler at reinbeitedistrikter og reinlag utarbeider en egen beredskapsplan. Arbeidsgruppen foreslår en mal for distriktenes beredskapsplan, jf. vedlegg 2.

- Arbeidsgruppen foreslår et skjema for innmelding av beitekrise, jf. vedlegg 3.
- Arbeidsgruppen foreslår en mal for vedtak om beitekrise, jf. vedlegg 4.
- Arbeidsgruppen foreslår en mal for vedtak om opphør av beitekrise, jf. vedlegg 5.
- Arbeidsgruppen anbefaler at reinbeitedistriktene og reinlagenes beredskap omtales i årsmeldingen som skal sendes til statsforvalteren. Arbeidsgruppen foreslår en mal for årsmelding fra reinbeitedistriktene, jf. vedlegg 6.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det utarbeides en veileder for arbeidet med beredskap.
- Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å vurdere beredskapsutvalgenes rolle ved et eventuelt tilfelle av CWD i tamreinflokker.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det gjennomføres HMS-kurs i reindriften. Arbeidsgruppen anbefaler også at HMS blir et fast tema på de felles årlige møtene for beredskapsutvalgene, og at beredskapsutvalgene jobber for å heve bevisstheten om HMS i eget arbeid.
- Arbeidsgruppen oppfordrer avtalepartene til å se nærmere på hvordan man kan få bedre kunnskap om arbeidsrelaterte skader og ulykker i reindriften.
- Arbeidsgruppen oppfordrer fôrprodusenter og fôrleverandører til fortsatt å se på mulighetene for å utvikle mindre fôrsekker som er lettere å transportere for reindriftsnæringen.
- Arbeidsgruppen oppfordrer næringen til å investere i egnet utstyr til å løfte kraftfôr/rundballer, fôrsiloer, bulk-tanker for fôr sleder som er konstruert til fôring og evt. annet utstyr som bidrar til å forenkle transport og fôring.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det gjennomføres tilleggsfôringskurs basert på kursopplegget som er utarbeidet av NIBIO og Veterinærinstituttet. Arbeidsgruppen anbefaler også at det jobbes videre med å etablere en kunnskapsplattform for fôring av rein.
- Arbeidsgruppen anbefaler at det settes en fast dato for frist til rapportering om bruk av ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap. Arbeidsgruppen anbefaler også at det gjøres endringer i forskriften som tydeliggjør hva som skal rapporteres, og når det skal rapporteres.

10 Kilder

Lov og forskrift

Lov 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift (reindriftsloven)

Lov 4. juli 2003 nr. 74 om hundehold (hundeloven)

Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

Forskrift 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag

Forskrift 4. februar 2022 nr. 165 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap

Forskrift 20. juni 2019 nr. 852 om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap

Forskrift 26. juni 2018 nr. 1031 om tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag

Forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer

Forskrift 22. juni 2021 nr. 2267 om tilskudd til utgifter ved fôring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite

Forskrift 1. januar 2013 nr. 3 om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktforebyggende tiltak

Konvensjon 20. mai 1987 om en felles transitteringsprosedyre

Lovforarbeid og stortingsmeldinger

Prop. 104 S (2021-2022) Endringer i statsbudsjettet 2022 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2022/2023)

Prop. 189 S (2020-2021) Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2021/2022)

Prop. 77 S (2021-2022) Endringer i statsbudsjettet 2022 (økonomiske tiltak i møte med ekstraordinære strømutfgifter m.m.)

Innst. 251 S (2021-2022) Endringer i statsbudsjettet 2022.

Prop. 92 S (2017-2018) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2018/2019 m.m.)

St. prp. nr. 17 (1997-1998) Om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 1997 under Landbruksdepartementet

St. prp. nr. 49 (1997-1998) Om reindrifftsavtalen 1998-99, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt og om endringer i statsbudsjettet for 1998

Rapporter

Landbruksdirektoratet (2017) «Gjennomgang av kriseberedskapen i reindrifften» Rapport nr. 30/2017

Landbruksdirektoratet (2020) «Gjennomgang av beitekrisen i reindrifften 2020» Rapport nr. 45/2020

Landbruksdirektoratet (2022, ikke publisert) «Identifisering av områder for sanking av reinlav»

NIBIO (2022) «Fôring av reinsdyr – og fôringsrelaterte sykdommer» vol. 8 nr. 4

Landbruksdirektoratet (1998) Ressursregnskap for reindriffts-næringen 1997-1998

Annet

E-postkorrespondanse mellom Anna Lajla Westerfjell Kalstad og Berit Kristine Utsi

Salgsstatistikk fra Felleskjøpet og Fiskå mølle

Referater fra beredskapsutvalgene

Protokoller fra møter mellom avtalepartene

Presentasjoner fra Nannet og HMS-rådgiverne i Norsk Landbruksrådgivning

Vedlegg 1 – Mandat for beredskapsutvalget

1. Formål

Det skal være et beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde. Beredskapsutvalget skal være en faglig ressurs, som skal bidra til å forebygge og håndtere beitekriser i reindriften. Utvalget skal ha oversikt over forhold som berører reinens helse og velferd i reinbeiteområdet og om nødvendig bidra i arbeidet med slike forhold.

2. Definisjon av beitekrise

Som grunnlag for utvalgets arbeid legges følgende definisjon av beitekrise til grunn:

«En beitekrise i reindriften er en hendelse som avviker fra det normale og skiller seg markant fra den normale driftsvariasjonen som er mellom år. En beitekrise kan oppstå raskt, eller utvikles over tid, og er avgrenset både i geografi og antall reineiere som blir berørt. Ved en krise er en vesentlig andel av siidaens beiteareal utilgjengelig eller påvirket av andre klimatiske forhold som truer reinens velferd, og det foreligger en betydelig risiko for tap av rein og store økonomiske tap. En krise kan true videre drift hos de reineierne som blir berørt.»

3. Sammensetning

Beredskapsutvalget skal være sammensatt av representanter fra statsforvalteren, Mattilsynet og representanter fra reinbeiteområdet. Det skal oppnevnes minimum to representanter fra reinbeiteområdet, samt varamedlemmer for disse.

Statsforvalterens representant leder utvalget. Norske reindriftsamers landsforbund (NRL) oppnevner representanter fra reinbeiteområdet.

4. Habilitet

Et medlem i beredskapsutvalget er inhabil til å delta i beslutninger i beredskapsutvalget når det foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til medlemmets upartiskhet.

I vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen kan innebære en særlig fordel, tap eller ulempe for medlemmet selv eller noen som medlemmet har nær personlig tilknytning til.

5. Oppgaver

Beredskapsutvalget kan erklære beitekrise. Vurderingen av om det foreligger en krise skal gjøres i henhold til definisjonen i punkt 2.

Beredskapsutvalget skal kunne gi faglige råd samt gi veiledning om hvilke tiltak som bør igangsettes i ulike situasjoner. Det vil være sentralt å avdekke hvilke tiltak som kan forebygges, avverges eller redusere omfanget av krisen. Beredskapsutvalget skal sørge for å opprettholde og videreutvikle egen kompetanse.

Oppgavene er som følger:

Operativ rolle

Utvalget skal gjennomføre nødvendige befaringer, og ha løpende oversikt over beitesituasjon og dyrehelse i reinbeiteområdet.

Rådgivende rolle

Utvalget skal kunne veilede reinbeitedistrikter om tiltak som kan gjennomføres. Utvalget skal ha oversikt over lokale ressurser som kan bistå ved eventuelle kriser, og videreformidle dette til distrikter som trenger det.

Utvalget skal kunne komme med anbefalinger om andre tiltak som bør iverksettes i ulike situasjoner.

Utvalget skal også kunne gi råd til statsforvalteren og Landbruksdirektoratet når de vurderer å iverksette ulike tiltak, som for eksempel dispensasjoner fra gjeldende beitetider, bruk av avtaleområder eller unntak fra gjeldende fredningsbestemmelser.

Utvalget skal kunne bistå i utarbeidelse av tiltak for å følge opp ulykker og forhindre ulykker på tamrein, samt ved utbrudd av sykdommer hos tamrein. I slike tilfeller skal beredskapsutvalget ha dialog med Helsetjenesten for rein.

6. Møter

Utvalget bør holde møter minst to ganger i året, fortrinnsvis før innflytting til vinterbeitene, og et møte i løpet av vinteren for å holde seg oppdatert på beitesituasjonen. Ellers skal utvalget møtes når minst et medlem ber om det, eller ved behov.

Utvalgene skal delta på et felles årlig møte i regi av Landbruksdirektoratet. På dette møtet skal Norske reindriftsamers landsforbund, Veterinærinstituttet, HMS-rådgiverne i Norsk landbruksrådgivning og aktuelle fôrprodusenter inviteres.

7. Taushetsplikt

Medlemmer i utvalget har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven § 13.

8. Rapportering

Referat fra befaringer og møter i beredskapsutvalgene skal sendes Landbruksdirektoratet fortløpende, og gjøres tilgjengelig på Landbruksdirektoratets og statsforvalternes nettside.

9. Finansiering

Representantene fra statsforvalteren og Mattilsynet dekker sine respektive utgifter til arbeid i utvalget.

Kostnader ved deltagelse i møter for representant fra reinbeiteområdet dekkes av kriseberedskapsfondet etter satser i Statens personalhåndbok. Kostnader til befaringer dekkes for alle medlemmer av utvalget.

Vedlegg 2 – Mal for distriktenes beredskapsplan

Formål med beredskapsplanen: sikre at alle i reinbeitedistriktet har en felles forståelse av hvordan distriktet kan forebygge og håndtere en beitekrise.

Del 1 Beskrivelse av distriktets beredskap

1 Tilgjengelig utstyr til fôring og transport av fôr i distriktet

Utstyr	Plassering
Fôrkrybbe	
Silo	
Kjelke til transport av fôr	

2 Utstyr distriktet har behov for og vil prioritere å kjøpe inn

Utstyr	Plassering

3 Reineiere med erfaring med tilleggsfôring

Navn	Telefonnummer

4 Fôringsplasser

Gjerder/infrastruktur som kan brukes ved fôring	
Planer for fôring i felt	
Områder som ikke bør brukes til fôring	Områder nær fellesanlegg

5 Eventuell fleksibilitet i bruk av beiteområder

Beitetider i distriktet	
Plan for bruk av felles beiteområder	
Evt. samarbeidsavtaler med andre distrikter om bruk av beiteområder	

6 Innkjøp og transport av fôr

a. aktuelle leverandører av fôr

Type fôr	Leverandør	Kontaktinformasjon
Reinlav		
Rundballer		
Pellets		
Kraftfôr/reinfôr		

b. ansvarlig for innkjøp av fôr (kryss av)

Fôr kjøpes inn felles for distriktet	
Den enkelte siidaandel kjøper inn fôr	

c. Transport av fôr fra fôrleverandør (kryss av)

Transport organiseres av distriktet	
Transport organiseres av den enkelte siidaandel	

d. Uttransport av fôr til reinflokken (kryss av)

Transport organiseres av distriktet	
Transport organiseres av den enkelte siidaandel	

e. Transport av rein (kryss av)

Transport organiseres av distriktet	
Transport organiseres av den enkelte siidaandel	

7 Fordeling av midler i beredskapsfondet

Fordelingsnøkkel	

8 Spesielle utfordringer i distriktet

Utfordringer	Håndtering

Del 2 Beskrivelse av oppgaver og ansvar ved vanskelige beiteforhold

1 Varsle statsforvalteren som leder av beredskapsutvalget om vanskelige beiteforhold. Be om at beredskapsutvalget kommer på befaring.

Ansvar: Distriktsstyret

Beredskapsutvalg i [reinbeiteområde]:

Statsforvalteren i [fylke] leder: _____ Tlf. _____

Reineiere: _____ Tlf. _____ Tlf.

_____ Tlf. _____ Tlf.

Mattilsynet: _____ Tlf.

2 Vurder behovet for tilleggsfôring

Ansvar: den enkelte reineier

Del 3 Beskrivelse av oppgaver og ansvar i en beitekrise

1 Styrevedtak om å åpne distriktets beredskapsfond fra tidspunkt for innmelding av vanskelige beiteforhold. Kopi av vedtaket sendes Statsforvalteren.

Ansvar: Distriktsstyret

2 Fordeling av midler fra distriktets beredskapsfond

Ansvar: Distriktsstyret

3 Bestilling av fôr,

Ansvar, jf. punkt 6 b

4 Sende søknad om ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap til statsforvalteren

Ansvar: Distriktsstyret

5 Rapportering til statsforvalteren

Ansvar: Distriktsstyret

Vedlegg 3 – Skjema for innmelding av vanskelige beiteforhold

Skjema for innmelding av vanskelige beiteforhold og anmodning om befaring

Skjemaet fylles ut og sendes til statsforvalteren

År		Tøm skjema	
1. Opplysninger om reinbeitedistriktet/siidaen			
Navn distrikt/siida			
Dato for innmelding av beitekrise i distriktet/siidaen	Navn innmelder	Telefonnummer innmelder	
Navn leder i distriktet/siidaen	E-post leder i distriktet/siidaen	Telefonnummer leder i distriktet/siidaen	
Berørte siidaandeler (<i>siidaandel/koder</i>) i distriktet/siidaen	Berørte siidaandeler (<i>navn siidaandel/leder</i>) i distriktet/siidaen		
2. Anslått startdato for beitekrise og vurdering av gjeldende beiteforhold			
Anslått startdato for beitekrise i berørte siidaandeler i distriktet/siidaen	Vurdering av gjeldende beiteforhold for berørte siidaandeler i distriktet/siidaen etter en skala fra 1 til 5 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ Begynnende krise Ingen tilgjengelige beiter		
Eventuelle kommentarer/merknader			
3. Beskrivelse av berørt beiteområde (stedsnavn, utstrekning)			

Vedlegg 4 – Mal for vedtak om beitekrise

Beredskapsutvalget i [reinbeiteområde] har [dato] erklært beitekrise i [distrikt/siida] [evt nærmere geografisk avgrensning] fra og med [dato som tilsvarer innmeldingstidspunkt].

Vedlegg 5 – Mal for vedtak om opphør av beitekrise

Beredskapsutvalget i [reinbeiteområde] har [dato] erklært opphør av beitekrise i [distrikt/siida] [evt nærmere geografisk avgrensning] fra og med [dato].

Vedlegg 6 – Mal for årsmelding

Årsmelding driftsåret _____

for _____ reinbeitedistrikt

Årsmeldingen beskriver reinbeitedistriktets drift. Årsmeldingen skal sendes statsforvalteren.

Dato for avholdt årsmøte: _____

Distriktsstyret

Leder:

Øvrige medlemmer:

Viktige saker som distriktet har jobbet med

Beite- og driftsforhold (vår, sommer, høst, vinter)

Beskrivelse av hvordan distriktet har jobbet med beredskap

Annet

Vedlegg 7 – Eksempel på metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet ved befaring

Metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet i felt

Når det meldes fra om vanskelig eller låste beiter, skal det gjennomføres beitebefaring. Formålet med befaringen er å konstatere beitetilgjengeligheten for å vurdere om det eventuelt skal fattes vedtak om beitekrise.

- Det skal kjøres i forskjellig terrengetyper for å få oversikt over beitetilgjengeligheten innenfor siidaen/distriktet. Antall sjekkpunkter avgjøres skjønnsmessig.
- For å konstatere hvor lett det er å komme ned, bruker man foten til å grave ned til beitet.
- Hver gang tilgjengeligheten sjekkes, skal det GPS-merkes med et nummer.
- Snødybden fastslås ved bruk av egnet glassfiberstav. Det skyldes at tykkelsen og konsistensen på snødekket kan virke inn på reinens evne til å grave ned til beitet. Staven kan også benyttes til å sjekke snølag i nærheten, sammenligne med der man gravde og benytte dette som indikator på omfanget av tilsvarende snølag.

Ved behov kan beredskapsutvalget tilpasse befaringen og klassifiseringen ut fra vær, føreforhold, hensynet til sikkerhet i felt, lokale forhold, m.m

Tilgjengeligheten skal klassifiseres etter følgende gradering.

1: Tilgjengelig:

Kommer lett ned, uten særlig anstrengelse, når en bruker foten til å flytte snøen.

2: Lett tilgjengelig:

Her må en bruke litt mer kraft for å komme ned, men kommer likevel lett ned til beitet.

3: Delvis tilgjengelig:

Må bruke mer krefter for å komme ned. Det kan være delvis sammenpakket snø, svake islag imellom og forskjellig grad av hardhet i snøen. Kommer ned til beitet ved å bruke en del krefter.

4: Ikke tilgjengelig:

Ved kraftig bruk av foten kommer en ikke ned til tilgjengelig beite, eller området er islagt.

Metodikk for fastsetting av beitetilgjengelighet i tilfeller der befaring ikke gjennomføres

I de tilfellene hvor befaring av forskjellige årsaker ikke blir gjennomført, er beredskapsutvalget avhengig av at tilsvarende registreringer foretas av en annen part. Dette vil med stor sannsynlighet være reindriftsutøvere i det aktuelle reinbeitedistriktet.

Disse registreringene må da foretas på en måte som gir beredskapsutvalget tilfredsstillende dokumentasjon til å vurdere beitetilgjengeligheten.

Registreringer foretas på følgende måte;

- Filme GPS for å fastslå dato, tid og sted.

- Filme at man graver seg ned til beitet med foten.
- Filme snødybden med eventuelle islag.
- Filme omgivelsene rundt.
- Filmingen må foregå i dagslys for å få tilfredsstillende kvalitet.

Dersom beredskapsutvalget allerede har vært på befaring i området, er det ønskelig at registreringene foretas på de samme punktene så langt dette er mulig. Antallet sjekkpunkter i distriktet avgjøres av beredskapsutvalget.

Beredskapsutvalget skal analysere filmene opp imot tilgjengelige værdata, samt samtaler med det aktuelle distriktet. Tilgjengeligheten klassifiseres etter gradering redegjort for i «*Metodikk for fastsetting av beitetilgjengeligheten i felt*». Beredskapsutvalgets vurdering drøftes med distriktet før vedtak i beredskapsutvalget.

Meteorologiske data som kan brukes i tillegg

Meteorologiske data hentes fra målestasjoner i siida, reinbeitedistrikt eller nærliggende stasjoner. Antallet stasjoner i siidaen/distriktet vil variere. Derfor må beredskapsutvalget gjøre en skjønnsmessig vurdering av hvilke stasjoner som brukes. Dataene bør dekke en periode fra et aktuelt tidspunkt før beitekrisen startet, og fram til datoen vurderingen blir gjort.

Aktuelle data kan blant annet være:

- Daglig nedbørsmengde og temperatur
- Vindstyrke – perioder med vind som har betydning for beitesituasjonen
- Daglig målt snødybde (gjelder ikke alle målestasjoner)
- Vannvolum, vannekvivalent m.m. (mest aktuelt når snøsmelting starter)

Kilder: www.yr.no; www.senorge.no; www.nve.no

Vedlegg 8 – Arbeidsgruppens spørsmål til beredskapsutvalgene

Arbeidsgruppen inviterte alle beredskapsutvalgene til møte 20. juni. Beredskapsutvalgene ble bedt om å forberede seg på ulike problemstillinger som arbeidsgruppen ønsket å ha som grunnlag for sine vurderinger.

Beitekrisen 2022

- Hvordan har beredskapsutvalgene fungert gjennom den siste beitekrisen?
 - o Hvilke erfaringer har man gjort seg?
 - o Har det vært noen særskilte utfordringer?
 - o Hva har fungert godt?
 - o Hva kan gjøres bedre/annerledes ved neste beitekrise?

- Hvordan vurderer beredskapsutvalgene den gjeldende definisjonen av en beitekrise?
 - o Er det behov for å gjøre endringer på definisjonen?
 - o Er det ønskelig med en definisjon som i større grad åpner for skjønnsmessige vurderinger av beredskapsutvalgene, eller anses det som mer hensiktsmessig at en beitekrise defineres ut fra konkrete momenter?

Mandat/oppgaver

- Hvordan vurderer beredskapsutvalgene eget mandat/oppgaver?
 - o Hvordan er arbeidsfordelingen i utvalgene?
 - o Hvordan er arbeidsbelastningen for de enkelte medlemmene i utvalget?
 - o Har utvalget gode forutsetninger for å løse de ulike oppgavene?
 - o Kunne/burde utvalgene hatt flere (eller andre) oppgaver?

- Hvordan vurderer beredskapsutvalgene behovet for endringer i mandatet?

- Kan beredskapsutvalgenes arbeid effektiviseres?

- Hvordan arbeider beredskapsutvalgene når det ikke er beitekrise?

- Hva mener utvalgene er mest hensiktsmessig av vurderinger basert på konkrete momenter eller vurderinger basert på skjønn?

- Hvilke erfaringer har utvalgene gjort seg om befaringer?
 - o Hvilke prosedyrer har utvalgene for å vurdere behovet for befaringer?
 - o Hvem deltar på befaringene?
 - o Er det noen spesielle utfordringer utvalgene opplever under befaringer?

-

- I hvilken grad opplever beredskapsutvalgene at deres råd og anbefalinger følges opp, og at informasjonen til næringen når ut?

Samarbeid, sammensetning og organisering

- Hvordan oppfatter de ulike medlemmene sin egen rolle i beredskapsutvalget?

- Hvordan vurderer beredskapsutvalgene egen sammensetning?

- Hvordan fungerer samarbeidet internt i utvalgene?
- Har utvalgene behov for flere medlemmer/fagområder?

- Hvordan fungerer samarbeidet mellom beredskapsutvalgene og andre aktører, som
 - Landbruksdirektoratet
 - Statsforvalteren
 - Mattilsynet
 - NRL
 - Reindriftsnæringen
 - Veterinærinstituttet
 - Fôrleverandører
 - Andre offentlige myndigheter
 - Andre?

Veiledere/maler

- Hvordan vurderer beredskapsutvalgene behovet for veiledere for utvalgets arbeid, eller for forvaltningens arbeid med beredskap?

- Ser beredskapsutvalgene et behov for å utarbeide maler for gradering av en beitekrise og for befaringsrapporter?

- I hvilke tilfeller er det behov for skjønn og ulike vurderinger mellom områder, og i hvilke tilfeller er det behov for veiledere og maler?

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no
